

SISUSTUSARKKITEHTUURI

NYT

Miltä sisustusarkkitehtuurin kenttä näyttää vuonna 2020?

**Sisko Anttalainen
Maisterin opinnäyte
Julkaisuvuosi 2020
Aalto-yliopisto**

Sisustusarkkitehtuuri NYT on tutkielma, jonka tein Aalto-yliopiston Interior Architecture -koulutusohjelmassa maisterin opinnäytteenäni. Lähtölaukauksen työlle antoivat pandemian tuomat haasteet taiteellisen lopputyön toteuttamiseen sekä opiskeluvuosieni aikana ja valmistumisen kynnyksellä heränneet kysymykset alasta.

Halusin opinnäytteellä tehdä oman pienen osani suomalaisen sisustusarkkitehtuurin hyväksi kartoittamalla alan nykytilaa. Toivon työn toimivan keskustelunavauksena alan sisällä ja herättävän lukijoita (sisustusarkkitehteja) pohtimaan, miten voimme aktiivisesti kehittää alaamme tulevaisuudessa. Uskon opinnäytteeni myös osoittavan laajemman tutkimustarpeen suomalaisella sisustusarkkitehtuurin kentällä.

Tähän SION julkaisemaan versioon on tehty pieniä ei-sisällöllisiä korjauksia, ja lisätty esipuhe, jonka puitteissa saan tilaisuuden kiittää työn valmistumisen kannalta keskeisiä henkilöitä.

Erityisesti haluan kiittää kyselyyn anonyymisti vastanneita sisustusarkkitehteja: Vastauksenne muodostivat keskeisen aineiston tutkielmaani, jota ei olisi syntynyt ilman panostanne. Lisäksi kiitoksen ansaitsevat SION haastatellut edustajat, opinnäytetyön tarkastajat ja valvoja sekä ennen kaikkea ohjaajani, joka tuki rautaisen ammattitaidon ja suuren empatiakyvyn voimin. Kiitos myös muille myötäeläneille ja opinnäytteen valmistumiseen vaikuttaneille!

Alkuperäinen opinnäytetyö löytyy tai tulee löytymään Aalto-yliopiston Aaltodoc-julkaisuarkistosta.

Sisko Anttalainen

Helsingissä 26.2.2021

Tekijä Sisko Anttalainen

Työn nimi Sisustusarkkitehtuuri NYT

Laitos Arkkitehtuurin laitos

Koulutusohjelma Master's Programme in Interior Architecture

Vuosi 2020 **Sivumäärä** 70 **Kieli** Suomi

Tiivistelmä:

Sisustusarkkitehtuuri NYT -taiteen maisterin opinnäyte tutkii, miltä suomalaisen sisustusarkkitehtuurin kenttä näyttää vuonna 2020. Aihetta lähestytään koulutuksen, ammatillisen yhdistyksen ja työn näkökulmista. Lukujen alussa kulloiseenkin näkökulmaan tehdään tiivis historiakatsaus. Historian taustoituksessa käytetään taidehistorian dosentti Susanna Aaltosen (FT) väitöskirjaa *Sisustaminen on kuin käsialaa Carin Brygman ja Lasse Ollinkari sisustusarkkitehdin ammatissa 1940- ja 1950-luvulla*, jossa hahmotetaan ammattikunnan syntyä painottaen sen sodanjälkeistä etabloitumisen kautta. Lukujen lopussa nykytilasta esiin nousevia havaintoja verrataan varhaisiin vaiheisiin.

Alan nykyhetkestä on hankittu aineistoa haastatteleamalla Sisustusarkkitehdit SIO ry:n puheenjohtajaa ja pääsihteeriä sekä toteuttamalla kysely Aalto-yliopiston Sisustusarkkitehtuurin ja kalustesuunnittelun koulutusohjelmasta vuosina 2010–2020 valmistuneilla taiteen maistereilla. Teetetty kyselytutkimus toteutettiin virtuaalisesti anonyymina, ja kysymykset käsitteivät kaikkia opinnäytteen näkökulmia. Sisustusarkkitehdit SIO ry:n edustajien teemahaastattelulla pyrittiin selvittämään asioiden syy- ja seuraussuhteita ja syventämään tutkimuksen teemoja. Tutkimuskysymyksen rinnalla teemana kulkee alan sukupuolittuminen, jota tarkastellaan tilastojen valossa.

Sisustusarkkitehtien koulutuksesta muodostetaan ensin yleiskatsaus lukuina, minkä jälkeen luodaan tarkempi silmäys Aalto-yliopistoon, jolla on edelleen erityisasema Suomessa ainoana maisteritason sisustusarkkitehteja kouluttavana oppilaitoksena. Aalto-yliopiston koulutusohjelman vaiheita tarkastellaan vuosina 2010–2020. Tutkimusjaksolla koulutusohjelman ympärillä on tapahtunut paljon, mutta opetuksen sisältö näyttäisi kurssitarjonnan perusteella pääaineiden osalta lähes muuttumattomalta. Siirtyminen Arkkitehtuurin laitokselle on tuonut kurssivalikoimaan kyselyn

vastauksissa kaivattua sisältöä, mutta business-puolen opetus uupuu yhä. Miesten suorittamien tutkintojen määrät eivät ole tarkasteluvälillä muuttuneet merkittävästi, mutta 1960-luvun jälkeen miesten suhteellinen osuus on romahtanut. Professuurit ovat sen sijaan pysyneet miesten hallussa.

Myös SIO:n jäsenistössä miehet ovat vähenemään päin, mutta puheenjohtajan paikalla on pääasiassa nähty miehiä. Kollegiaalisuuden ja alan arvostuksen edistäminen sekä viestintä alan sisällä ja ulospäin lukeutuvat yhdistyksen tärkeimpiin tehtäviin. Nykyään jäseneksi hyväksytään myös AMK-tutkinnon suorittaneita sisustusarkkitehteja, mutta varsinaisen jäsenyyden saavat suoraan vain taiteen maisterit. Yhdistyksen haasteena on, ettei järjestötoiminta tunnu kiinnostavan. Kuitenkin alan omaa järjestöä pidetään tärkeänä ja SIO-päätettä ammattinimikkeessä arvostetaan.

Valtaosa sisustusarkkitehteista tekee palkkatyötä pääasiassa arkkitehti- tai sisustusarkkitehtitoimistoissa. Yhden hengen pienet yritykset eri yritysmuodoilla ovat yleisiä, samoin kuin hybridimalli, jossa yhdistyy palkkatyö ja yrittäjyys. Sisustusarkkitehtien palkasta tai hinnoittelusta ei voi aineiston perusteella tehdä päätelmiä, mutta hinnoitteluavulle on kysyntää. Yrittäjien tuntivelotuksessa on isoja vaihteluita. Suhde arkkitehteihin on arkipäiväistymään päin, mutta vuoropuhelun merkitystä projektien alussa korostettiin. Opinnäytteessä esiin nostetaan myös uudelleen viirinnyt keskustelu ammattinimikkeestä; valtaosa pitää sisustusarkkitehtia hyvänä, mutta osa olisi valmis vaihtamaan nimikkeen toiseen. Sisustusarkkitehdin rinnalla käytetään usein muita nimikkeitä tarkentamaan osaamisalaa.

SISUSTUSARKKITEHTUURI **NYT**

Miltä sisustusarkkitehtuurin kenttä näyttää vuonna 2020?

Sisko Anttalainen
Taiteen maisterin opinnäyte
Ohjaaja: Susanna Aaltonen
Valvoja: Pentti Kareoja

Tiivistelmä
Abstract

Sisällysluettelo

1 Aineiston ja aiemman tutkimuksen esittely	3–8
2 Sisustusarkkitehdin koulutus	9–24
2.1 Koulutus ennen 2010-lukua	
2.2 Missä sisustusarkkitehteja koulutetaan vuonna 2020?	
2.3 Koulutusohjelman statistiikkaa Aalto-yliopistossa	
2.4 Koulutusohjelman vaiheet Aalto-yliopistossa 2010-luvulla	
2.5 Koulutusohjelman sisältö Aalto-yliopistossa	
2.6 Koulutus ennen ja nyt	
3 Sisustusarkkitehdit SIO ry	25–40
3.1 SIO:n historiaa	
3.2 SIO:n tehtävät ja merkitys	
3.3 Kuka saa kuulua ja ketkä kuuluvat SIOon? Jäsenistö ja hallitus	
3.4 Mikseivät kaikki kuulu SIOon?	
3.5 Kehitysehdotuksia kyselystä	
3.6 SIO ennen ja nyt	
4 Sisustusarkkitehdin työ	41–5
4.1 Sisustusarkkitehdin työn historiaa	
4.2 Missä, miten, millaisissa kokoonpanoissa ja kenelle töitä tehdään?	
4.3 Miten aaltolaiset näkyvät kentällä?	
4.4 Sisustusarkkitehdin arvostus ja palkka	
4.5 Onko sisustusarkkitehti-nimike paras?	
4.6 Suhde arkkitehteihin	
4.7 Työnteko ennen ja nyt	
5 Yhteenveto	59–64
6 Lähdeluettelo	65–70
7 Liitteet	
Kiitokset	

”

Sisustusarkkitehti on tilan, valon ja värin hahmottaja, toiminnallisuuden, visuaalisuuden ja konseptien kokonaisosaaja. Sisustusarkkitehti on luova ongelmanratkaisija, jonka ammattitaitoon kuuluu rakenteiden ja materiaalien tuntemus sekä esteettinen näkemys ja yhteistyökyky.

(SIO 2020.)

”

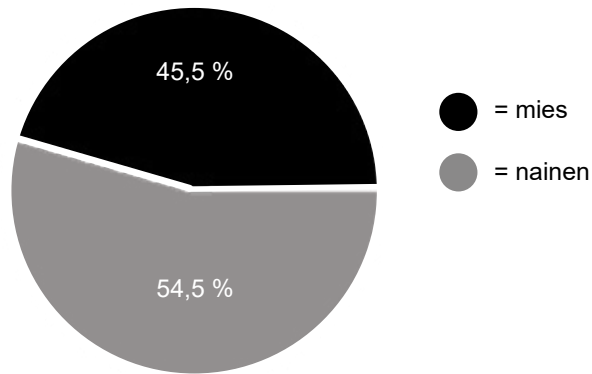
Sisustusarkkitehtuuri NYT -taiteen maisterin opinnäyte tutkii, miltä suomalainen sisustusarkkitehtuurin kenttä näyttää vuonna 2020. Sisustusarkkitehteja on ollut Suomessa jo toista sataa vuotta, ja alan tutkimus on keskittynyt ammattikunnan varhaisempaan historiaan. Taidehistorian dosentti Susanna Aaltosen (FT) väitöskirjassa *Sisustaminen on kuin käsialaa Carin Bryggman ja Lasse Ollinkari sisustusarkkitehdin ammatissa 1940- ja 1950-luvulla* vuodelta 2010 hahmotetaan ammattikunnan syntyä painottaen sen sodanjälkeistä etabloitumisen kautta. Aaltosen sisustusarkkitehtuurin historiaan pureutuvaa väitöskirjaa käytetään lähtökohdeksi ja vertailupintana tähän tutkimukseen, jossa selvitetään sisustusarkkitehtuurin nykytilaa.

Opinnäyte tarkastelee sisustusarkkitehtuurin kenttää Aaltosen teoksessa käytettyjen näkökulmien; koulutuksen, ammatillisen yhdistyksen ja työn; kautta. Jotta kehityskaaret selkiytyvät, tutkitaan otsikossa mainitun vuoden 2020 ohella koko 2010-lukua koulutuksen osalta. Kantavana teemana läpi tutkielman pohditaan alan sukupuolittumista 1960-luvun jälkeen ja selvitetään, millainen trendi on nyt. Sukupuolta käsitellään opinnäytteessä binäärisenä rajauksen helpottamiseksi tiedostaen kuitenkin sukupuolen käsitteen nykyään kattavan paljon moninaisemman spektrin. Sukupuolen tutkimus rajoittuu tässä tutkimuksessa tilastollisen kehityksen tarkasteluun.

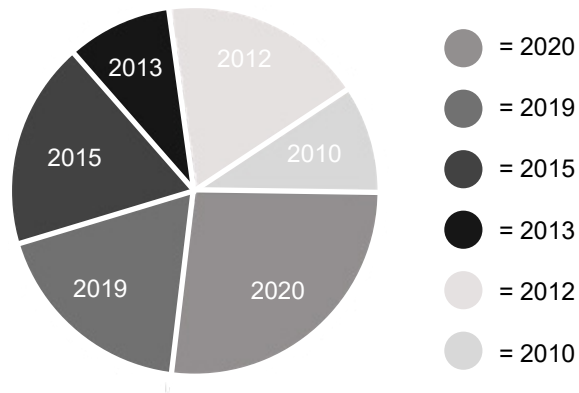
Aaltosen lisäksi alan koulutuksen kehitystä Suomessa ovat tutkineet 1970-luvulla sisustusarkkitehdit Anita Karhunen ja Mikko Paatero. Karhunen ja Paateron *Sisustusarkkitehdin ammatin kehitys* -selvityksessä kartoitetaan sisustusarkkitehdin koulutusta Taideteollisessa korkeakoulussa ja sen edeltäjissä aina teoksen ilmestymisvuoteen 1976 muun muassa opetussuunnitelmien valossa. Myös tässä tutkielmassa tarkastellaan Aalto-yliopiston opetussuunnitelmia osana sisustusarkkitehtien koulutusta käsittelevää ja Aalto-yliopistoon painottuvaa lukua kaksi. Saatavilla olleita opetussuunnitelmia tarkastellaan lukuvuosien 2010–2011 ja 2020–2022 välillä. Kaikilta lukuvuosilta opetussuunnitelmia ei löytynyt, mutta kurssisisältöä on pystytty osittain selvittämään yliopiston muusta dokumentaatiosta. Lukuvuodesta 2018–2019 alkaen opetussuunnitelmia on siirrytty tekemään kahdeksi vuodeksi kerrallaan. Tästä syystä tutkittava aineisto ylettyy näennäisesti vuoteen 2022 asti.

Kattavamman kehityskaaren muodostamiseksi Aalto-yliopiston arkistoista saatavat vanhemmat vuosikertomukset on käyty läpi keskittyen sisustusarkkitehtuurin pääaineen kehitykseen ja esittämiseen virallisissa julkaisuissa. Lukuvuoteen 2000 päättyvät vuosikertomukset ja vanhemmat

Kyselyn vastaajien sukupuoli

Kyselyn vastaajien valmistumisvuosi

opetussuunnitelmat toimivat lähinnä aineistona muutosten havainnointiin sisustusarkkitehtuurin pääaineen opetuksessa, pääpainona on nykytilan hahmottuminen. Aalto-yliopiston opinto- ja henkilöstörekisteristä on saatu tilastoja opiskelijoista ja suoritetuista tutkinnoista sukupuolen tarkkuudella sekä opetushenkilökunnan tietoja nimen ja opettajan rooliin (esim. vastuopettaja/luennoitsija) tasolla. Tiukentuneet tietosuojakäytännöt eivät mahdollistaneet opetushenkilökunnan koulutustaustaan liittyvien tietojen luovutusta.

Ajantasaista aineistoa on kerätty toteuttamalla kyselytutkimus, johon pyydettiin vastauksia Aalto-yliopistosta maistereiksi vuosina 2010–2020 valmistuneilta sisustusarkkitehdeilta ja kalustesuunnittelijoilta. Kyselyn vastaajien rajauksessa päädyttiin edellä mainittuun, jotta laadullisesti kiinnostavampia avoimia kysymyksiä voitiin kysyä riittävästi ilman, että aineiston määrä paisuisi liian suureksi käsitellä. Rajaaminen Aalto-yliopistosta valmistuneisiin mahdollisti myös kohdistetut kysymykset yliopiston Sisustusarkkitehtuurin koulutusohjelmasta. Google Formilla anonymisti toteutetussa kyselyssä pyydettiin vastauksia kaikista tutkimuksen näkökulmista. Esitetyt kysymykset selviävät liitteestä 1. Vastaaajille annettiin myös mahdollisuus pohtia, mihin suuntaan Sisustusarkkitehdit SIO ry:tä (jäljempänä myös SIO) ja Aalto-yliopiston sisustusarkkitehtien koulutusta voisi jatkossa kehittää, jotta ne vastaisivat paremmin muuttuviin ammatillisiin haasteisiin.

Kyselyyn vastasi yksitoista taiteen maisteria 20–25-vuotiaasta 46–50-vuotiaaseen. Vastanneista 45,5% (5) oli valmistunut vuonna 2019 tai 2020 loppujen vastausten jakautuessa tasaisesti vuosien 2015 ja 2010 valmistuneiden välillä. Miehiä vastaajista oli 45,5% (5), mikä olemassa olevan tiedon perusteella näyttäisi olevan huomattavasti isompi kuin sisustusarkkitehtien ammattikentällä toimivien miesten osuus. Kyselyn tarkoitus ei kuitenkaan ole jäljitellä ammattikunnan täydellistä ilmentymistä; eihän vastaajissa ole muista korkeakouluista valmistuneita sisustusarkkitehteja, mikä automaattisesti rajaa ammattikunnasta huomattavan osan pois. Sen sijaan kyselyllä pyritään pääsemään lähemmäs tutkimuksen kannalta keskeistä aikarajaukseen, nykyisyyttä, sillä tätä hetkeä koskeva tieto ei löydy kirjoista. Suppea vastaajamäärä ei yksin riitä antamaan aukotonta tietoa ammattikunnasta, mutta pieni otanta mahdollistaa laadullisesti yksityiskohtaisemman kysymysten kysymisen ja vastausten tarkastelun.

Sisustusarkkitehdit SIO ry:tä käsittelevä luku kolme pureutuu ammatillisen järjestön tehtäviin ja merkitykseen sekä pohtii, miksi monet valit-

sevan järjestön ulkopuolelle jättäytymisen. Arvokasta tietoa yhdistyksen toiminnasta saatiin SION edustajien puolistrukturoiduilla teemahaastatteluilta. Haastattelut antoivat yhdistyksen puheenjohtaja, sisustusarkkitehti ja pitkänlinjan ”siolainen” (TaM) Tatu Ahlroos ja yhdistyksen pääsihteeri, teollinen muotoilija (TaM) Minna Borg, joka on lisäksi työskennellyt SION kattojärjestö Ornamo ry:llä yli kymmenen vuoden ajan. Ahlroosin haastattelu tehtiin etänä Teamsin välityksellä ja Borgin kanssa haastattelu toteutui SION toimistolla kasvotusten. Haastatteluja hyödynnetään myös muissa luvuissa.

SION perustietoja on etsitty yhdistyksen omilta kotisivuilta, joihin myös luontevinta nojata sisustusarkkitehdin määrittelyssä. Koska ammattinimike ei ole suojattu, eli periaatteessa kuka tahansa voi käyttää nimikettä, on tämän opinnäytteen yhteydessä päädytty käyttämään SION määritelmää. Järjestön nykytilaa tutkitaan jäsenistön, toiminnan ja hallituskokoonpanojen osalta. Sukupuolijakaumaa selvitetään lajittelemalla jäsenistö nimen perusteella taulukkoon binäärisesti miehiin ja naisiin; myös hallituskokoonpanojen sukupuolijakaumaa tarkastellaan.

SION 50-vuotisen taipaleen kunniaksi julkaistu, Minna Sarantola-Weissin toimittama *Yhteiset olohuoneet. Näkökulmia suomalaiseen sisustusarkkitehtuuriin 1949–1999* tarkastelee sisustusarkkitehtuurin keskeisiä tekijöitä; tilaa, suunnittelijaa ja käyttäjää; monipuolisesti. Kirjaan on koottu monialaisten tekijöiden kirjoituksia, joista opinnäytteessä hyödynnetään emeritusprofessori Pekka Korvenmaan (FT) *Tilat ja tuolit Näkökulmia sisustusarkkitehdin ammattikuvaan* sekä suunnittelutoimisto KOKO3 Oy:n eli sisustusarkkitehti Aino Brandtin, sisustusarkkitehti Jukka Halmisen ja arkkitehti Helka Parkkisen *Taas muutos! Taiteilijanplannusta suunnittelun sekatyöläiseksi*.

Kyselyn ja haastattelujen lisäksi yksiselitteisempää tietoa ammattikunnan nykytilasta on saatu korkeakouluilta ja SIONilta kerätyillä tilastoilla. Luvussa neljä pyritään selvittämään sisustusarkkitehdin työtä ja kentän nykytilaa aiemmin mainittujen kyselytutkimuksen sekä SION puheenjohtajan ja pääsihteerin antamien haastattelujen pohjalta. Kyseinen luku on opinnäytteen viitteellisin. Tätä tutkimusta varten tehdyn kyselyn vastauksia verrataan Ornamon Työmarkkinakyselyn 2020 tuloksiin. Luvussa pohditaan lisäksi sisustusarkkitehdin ammattinimikkeen vakiintumista ja uudelleen herännyttä tittelikeskustelua: Onko sisustusarkkitehti-nimike paras?

Oma tutkijannäkökulmani on pian yliopiston taakseen jättävän opiskeli-

jan, mikä on ohjannut aiheen ja näkökulmien valintaa. Koulutuksen osalta olen ollut tutkimukseni keskiössä ja eräänlaisena kokemusasiantuntijana, kun taas SIOa ja työelämää olen tarkastellut ulkopuolisen silmin.

Kukin luku alkaa historiallisella katsauksella. Historiallisen viitekehyksen hahmotuttua siirrytään aihealuetta käsittelemään nykyhetkestä käsin alaluvuissa nimetyin rajauksin. Luvun lopussa teema vedetään yhteen nostamalla esiin merkittäviä eroja ja yhtäläisyyksiä menneisyyden ja nykyhetken välillä. Sisustusarkkitehtuuri NYT -taiteen maisterin opinnäytteen tavoite on vastata kysymykseen *Miltä sisustusarkkitehtuurin kenttä näyttää vuonna 2020?* nykyhetken tarkastelun herättäessä kysymyksiä sisustusarkkitehtuurin tulevaisuudesta.

2.1 Koulutus ennen 2010-lukua

Kaupungistuminen ja teollistuminen loivat pohjaa sisustusarkkitehtien ammattikunnan synnylle 1800- ja 1900-lukujen taitteessa. Kaupunkisuunnittelun ja mittavien rakennushankkeiden myötä arkkitehdit siirtyivät hallitsemaan yhä laajempia kokonaisuuksia ja teollisuuden palvelukseen tarvittiin ammattilaisia, jotka kykenivät suunnittelemaan teollisesti valmistettavia tuotteita. Näitä muutoksia paikkaamaan alkoi muodostua myöhemmin sisustusarkkitehdeiksi kutsuttava ammattiryhmä. (Karhunen & Paatero 1976, 2–3.) Profession muodostumisen kannalta oleellisen akateemisen koulutuksen (Konttinen 1972, 50; pohjautuen Weberiin 1922) ensi askeleet otettiin, kun vuonna 1870 perustetussa Veistokoulussa alettiin järjestää opetusta ammattikuntalaitoksen purkamisen synnyttämään tarpeeseen.

1880-luvun lopulla suunnittelua alettiin tehdä piirtäen, jolloin käsityötaiteesta siirryttiin vähitellen taideteolliseen opetukseen ja sisustusarkkitehtuurin eriytyminen omaksi koulutusohjelmakseen alkoi (Smeds 1999, 59). Vuonna 1886 koulun nimi muutettiin Taideteolliseksi keskuskouluksi, ja seuraavana vuonna sen ensimmäiseksi taiteelliseksi johtajaksi valittiin arkkitehti Armas Lindgren. (Aaltonen 2010, 47–50). Toisin kuin monessa muussa maassa, jossa sisustusarkkitehtuurin koulutus polveutui arkkitehtuurin opetuksesta, ovat meillä opetuksen juuret puunveistotaiteessa, vaikka etenkin ennen koulutuksen ja ammatin vakiintumista opettajina toimi paljon arkkitehteja. Merkittävä vuosi ammattikunnan kannalta oli vuosi 1909, jolloin huonekalukomposition opetus alkoi. (Karhunen ym. 1976, 3; 9.) Kurssin käyneistä valmistui varhaisia sisustusarkkitehteja, vaikkei ammattinimike vielä ollutkaan käytössä (Aaltonen 2010, 52).

Useammasta huonekalukomposition kurssin käyneestä tuli myöhemmin koulun pitkäaikaisia opettajia, sekä nuoren alan uranuurtajia (Aaltonen 2010, 52). Esimerkiksi Arttu Brummer-Korvenkontio toimi aktiivisesti opettajana ja oli mukana aloittamassa alan järjestötoimintaa. Werner Westin kaksoisrooli opettajana ja Stockmannin piirustuskonttorissa mahdollisti puolestaan läheisen yhteistyön koulun ja työelämän välillä. Koulun ja teollisuuslaitosten yhteistyö jatkuikin vilkkaana läpi vuosikymmenten. Varhaisista ammattilaisista Runar ”Skåpen” Engblom opetti myös Teknillisessä korkeakoulussa huonekalusuunnittelua vuosina 1947–1950, mitä voi pitää symbolisesti merkittävänä – arkkitehteja kouluttamaan hyväksyttiin nuoren rinnakkaisammatin edustaja. (Aaltonen 2010, 288.) Sisustusarkkitehtuurin opettajiksi näyttäisi valikoituneen alan palkittuja ja nimekkäitä tekijöitä (Taideteollinen korkeakoulu vuosikerto-

mukset 1985–2009). Osastonjohtajina ja yliopettajina on nähty pääasiasa miehiä (Aaltonen 2006, 64; Aaltonen 2010, 287).

Vuonna 1915 kouluun perustettiin oma B-osastoksikin kutsuttu huonekalupiirustusosasto, jonka nimi vaihteli myöhemmissä opetusohjelmissa. Naiset ja miehet opiskelivat alusta asti samoilla kursseilla, ja B-osaston sukupuolijakauma oli melko tasaista, joskin sotavuosina naisten määrä opiskelijoissa korostui miesten ollessa rintamalla. Erityisesti ennen sotia koulutuksessa painotettiin vahvasti huonekalupiirustusta. Erilaisia opettavia piirustuksen lajeja 1930-luvulla olivat sommittelu-, huonekalu-, käsivara-, ammatti- ja projektiopiirustus ja vuonna 1934 lisäksi huonekalukonstruktio-, detajli- ja ornamenttipiirustus. B-osastolaisille puunveistosta tuli lopullisesti vapaaehtoista lukuvuonna 1930–1931, ja 1930-luvun voimakkaan kaupunkiin muuton ja asuineliöiden vähenemisen seurauksena kalustesuunnittelun painopiste muuttui kohti standardoitua ja tyyppituotantoa (Karhunen ym. 1976, 35; Korvenmaa 1999, 108–110). Järjestettävät kilpailut olivat eräänlainen ponnahduslauta tuleville sisustusarkkitehdeille tuoden näkyvyyttä. Kilpailujen ylivoimaisesti suosituimmat aiheet liittyivät kodin kalustukseen. (Aaltonen 2010, 57–59.)

Ennen sotia B-osastolta valmistui vuosittain vain muutamia opiskelijoita, mutta heti sotien jälkeen määrät kohosivat nopeasti. (Aaltonen 2010, 57–59.) 1940-luvun sotien aiheuttamien katkonaisten lukuvuosien jälkeen vuonna 1949 koulun nimi muuttui Taideteolliseksi oppilaitokseksi, ja sisustusarkkitehteja kouluttava linja sai nimeksi sisustustaiteen osasto (Karhunen ym. 1976, 53).

1950-luvulla sisustustaiteen osastolla selkeytettiin opetusohjelmaa. Samalla opetusta laajennettiin käsittämään sisustus- ja kalustesuunnittelu kokonaisuutena ja rakennustekninen opetus lisättiin opetusohjelmaan (Karhunen ym. 1976, 53). 1960-luvulla sisustusarkkitehtien koulutuksessa saavutettiin opiskelijamäärissä siihenastiset huippuvuodet, kun vuosittain valmistui parikymmentä sisustusarkkitehtia. Vuosikymmenen alussa osastonjohtaja Olli Borg ilmaisi huolensa hyvien miesopiskelijoiden vähydestä hakeutua alalle, minkä voisi tulkita huolena naisten suhteellisen määrän kasvusta. Aaltosen (2010) Taideteollisen korkeakoulun (nykyisen Aalto-yliopiston) arkistoista keräämistä valmistuneiden opiskelijoiden luettelosta kuitenkin selviää, että vielä 1960-luvun loppuun sukupuolijakauma säilyi hyvin tasaisena. Hiljalleen vuotuiset naisopiskelijoiden suorittamat tutkinnot ylittivät miesten tutkintojen määrän yhä useammin. (Aaltonen 2010, 236–237; 282–285.)

Vuonna 1965 koulutustaso nousi opetusohjelman muuttuessa nelivuotiseksi (Aaltonen 2010, 237). Ajan ja opiskelijoiden poliittinen aktivoituminen heijastui myös opetuksen uudelleenjärjestämisenä; koulutuksessa haluttiin huomioida yhteiskunnallinen ja tekninen kehitys, jolloin tutkimus ja monialaisuus korostuivat. Opinahjosta tuli Taideteollinen korkeakoulu vuonna 1973, jolloin sisustus- ja huonekalusuunnittelun pääaine tuli osaksi Tuote- ja ympäristösuunnittelun laitosta, ja korkeamman koulutusasteen myötä kouluun saatiin professorin, lehtorin ja assistentin virat. (Karhunen ym. 1976 75–76.) 1980–1990-luvulla opetukseen vaikuttivat muun muassa tietokoneiden yleistyminen, teollinen muotoilu sekä taloudelliset suhdanteet (Brandt; Halminen; Parkkinen 1999, 168–176): 1980-luvun vauraus ja 1990-luvun lama.

Muutokset tutkinnoissa ja opetusohjelmissa olivat lähes vuosittaisia, kun yliopistotasoisesta opetuksesta yritettiin tehdä parhaalla mahdollisella tavalla toimivaa. Yhteistyö yritysten kanssa oli vilkasta, samoin kuin koulutusohjelman näyttelytoiminta. (Taideteollinen korkeakoulu vuosi- ja toimintakertomukset 1985–2009; Brandt ym. 1999, 168–176) Vuonna 2010 Taideteollisen korkeakoulun nimi muuttui fuusion yhteydessä Aalto-yliopistoksi (Aalto-yliopisto Historia 2020).

2.2 Missä sisustusarkkitehteja koulutetaan vuonna 2020?

Suomessa vuonna 2020 sisustusarkkitehteja kouluttaa kuusi korkeakoulua: Aalto-yliopiston Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu, Lahden Muotoiluinstituutti (LAB), Metropolia ammattikorkeakoulu, Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu (XAMK), Savonia ammattikorkeakoulu ja Yrkeshögskolan Novia. Koulutuksen tarjoajista Aalto-yliopisto on ainoa, josta valmistuu maisteritasoisia sisustusarkkitehteja. (SIO jäsenyys 2020.) Yrkeshögskolan Novia tarjoaa puolestaan ainoana Suomessa ruotsinkielisen korkeakoulutasoisen koulutuksen alalle (Novia utbildning 2015), vaikkakin esimerkiksi Aalto-yliopistossa opiskelijalla on oikeus tehdä palautukset halutessaan toisella kotimaisella kielellä (Aalto-yliopiston hakijapalvelut 2020). Maantieteellisesti sisustusarkkitehtien koulutus painottuu Etelä-Suomeen: Aalto-yliopisto ja ammattikorkeakoulu Metropolia sijaitsevat Uudellamaalla, Muotoiluinstituutti Päijät-Hämeessä ja XAMK Kouvossa Kymenlaaksossa. Etelä-Suomen ulkopuolelle jäävät Pohjanmaalla Pietarsaarella sijaitseva Novian kampus ja Kuopion Savonia ammattikorkeakoulu Pohjois-Savossa (Aalto-yliopisto; Metropolia; LAB; Xamk; Novia; Savonia 2020).

Ammattikorkeakouluista valmistuu sisustusarkkitehteja muotoilija (AMK)

tai formgivare (YH) tutkintonimikkeillä. Aiemmin mainituissa ammatti-korkeakouluissa opinnot koostuvat 240 opintopisteen laajuisesta kokonaisuudesta, jossa muotoilijaopiskelijoilla on halutessaan mahdollisuus valita sisustusarkkitehtuurin tai kalustesuunnittelun painotus. Ilman Aalto-yliopiston opiskelijoiden osuutta, jota käsitellään seuraavassa aluvuossa, opiskelee maamme ammattikorkeakouluissa syyskuussa 2020* sisustusarkkitehtuuria yhteensä 383 henkilöä*, joista 336 on naisia ja 47 miehiä. Prosentuaalisesti naisia on siis 87,7 % miesten lukeman jäädessä 12,3 %.

Vuonna 2019 valmistui 77 AMK-muotoilijaa sisustusarkkitehtuurin tai kalustemuotoilun painotuksella ja vuoden 2020 syyskuun puoliväliin mennessä valmistuneita oli 48. Heistä naisia oli 107 ja miehiä 18, eli vuoden 2019 alusta vuoden 2020 syyskuun puoliväliin mennessä 125 valmistuneesta naisten osuus oli 85,6 %, kun miehiä oli 14,4 %. Kalustemuotoilun painotuksella miesten prosentuaalinen osuus on suurempi, kuitenkin jääden selvästi naisten osuudesta. (Metropolia koulutus suunnittelija 2020; LAB koordinaattori 2020; XAMK opintosuunnittelija 2020; Novia opintokoordinaattori 2020; Savonia opinto-ohjaaja 2020.) Kaikkiaan Suomessa eri aloilta suoritettujen korkeakoulututkintojen määrissä naisten osuus on jo pitkään ylittänyt miesten suorittamien tutkintojen määrän (Laitinen 2019.), mutta sisustusarkkitehtien osalta sukupuolten välistä eroa suoritettujen tutkintojen määrissä voisi nimittää kuiluksi. Jäljempänä 2010-luvun sukupuolijakauman kehitystä tarkastellaan Aalto-yliopiston osalta.

BA-tasoisien muotoilijan tutkinnon sisustusarkkitehtuurin tai kalustesuunnittelun painotuksella suorittaneet ovat SION määritelmän mukaan sisustusarkkitehteja. Sisustusarkkitehtuurin taiteen maistereista heidät erottaa tutkintonimikkeen lisäksi se, etteivät he saa automaattisesti oikeutta SION varsinaiseen jäsenyyteen ja sitä kautta käyttöönsä SIO-lyhennettä ammattinimikkeen perään (SIO jäsenyys 2020). Sisustusarkkitehdit SIO ry:n kokelasmenettelystä kerrotaan lisää ammattiyhdistystä käsittelevässä luvussa kolme. Aiemman korkeakoulututkinnon suorittaneet voivat hakea sisustusarkkitehtuurin taiteen maisteri -ohjelmaan. Sisustusarkkitehtuurin kenttä näyttäisi pian saavan myös uuden BA-tasoisien koulutuksen; Helsinki Design Schoolin nettisivujen perusteella voi koulussa vuoden 2021 syksystä alkaen opiskella alemman korkeakouluasteen tasoisessa maksullisessa Interior Architecture and Design -koulutusohjelmassa, jonka suorittaminen antaa hakukelpoisuuden ylempään korkeakoulututkintoon. (Helsinki

* Usea poimintapäivä eri koulujen osalta. Lähteissä eritelty poimintatiedot kunkin ammattikorkeakoulun osalta. Opiskelijoiden lukumäärä riippuu laskentatavasta, sillä osassa ammattikorkeakouluja suuntautuminen valitaan opintojen jo alettua ja suuntautumista on mahdollista muuttaa opintojen aikana. Opiskelijamäärät ovat suuntaa antavia.

Design School 2020.) Tämän myötä sisustusarkkitehtien valtakunnallinen opetuksentarjonta laajentuisi yksityiselle puolelle.

2.3 Koulutusohjelman statistiikkaa Aalto-yliopistossa

Aalto-yliopistossa voi opiskella sekä alemman kandidaatin että ylempään maisterin korkeakoulututkinnon Sisustusarkkitehtuurin koulutusohjelmassa. Kolmevuotisen 180 opintopisteen tutkinnolla valmistuu taiteen kandidaatiksi (TaK). Lukuvuosien 2020–2022 opetussuunnitelmassa tutkinnon pääaineopintojen osuus on 111 opintopistettä sisältäen kymmenen opintopisteen laajuisen oppinnytteen. Loput opintopisteet koostuvat yhteisistä (26 op), vapaasti valittavista (korkeintaan 28 op) ja sivuaineopinnoista (vähintään 15 op). (Into Sisustusarkkitehtuuri 2020.) Aalto-yliopistosta valmistunut sisustusarkkitehtuurin ja kalustesuunnittelun kandidaatti on oikeutettu suorittamaan myös ylempään korkeakoulututkintoon johtavat opinnot samassa koulussa, eikä näin ollen joudu erikseen pyrkimään maisteriohjelmaan (Aalto-yliopiston hakijapalvelut 2020). Kaksivuotisesta 120 opintopisteen sisustusarkkitehtuurin englanninkielisestä Interior Architecture –maisteriohjelmasta valmistuu taiteen maisteriksi (TaM). Sisustusarkkitehtuurin maisteriohjelman opinnot koostuvat 60 opintopisteen syventävistä pääaineopinnoista, 30 opintopisteen valinnaisista opinnoista sekä 30 opintopisteen laajuisesta maisterin oppinnytteestä. (Into Interior Architecture 2020.)

Syksyllä 2020 (poimittu 9.10.2020) Aalto-yliopistossa opiskeli sisustusarkkitehtuurin ja kalustemuotoilun pääainetta 59 opiskelijaa kandidaatin ja 84 maisterin koulutusohjelmassa (Aalto-yliopiston opinto- ja henkilöstörekisteri 2020). Miesten yhteenlaskettu osuus, 15,4 %, molempien tutkintoasteiden opiskelijoista oli hieman korkeampi kuin ammattikorkeakoulujen vastaava lukema. Naisten osuus opiskelijoista oli 84,6 %. Miesten osuus suoritetuista maisterintutkinnoista näyttäisi olevan tasaisesti joitain prosenttiyksikköjä korkeampi kuin kandissa. (Aalto-yliopiston opinto- ja henkilöstörekisteri 2020.) Yksi tähän vaikuttava tekijä saattaa olla ylempään tutkintoasteen selkeämpi erottelu tila- ja kalustesuunnittelun välillä; esimerkiksi Aaltonen pohtii väitöskirjassaan, onko kalustesuunnittelu mielletty kuuluvaksi enemmän miesten alueeksi ja aluksi koteihin keskittynyt tilasuunnittelu naisten alueeksi (2010, 102–103). Ammattikorkeakoulujen opiskelijatilastot vuosina 2019–2020 näyttäisi puoltavia tätä ajatusta (Metropolia koulutus suunnittelija 2020; LAB koordinaattori 2020; Xamk opintosuunnittelija 2020; Novia opintokoordinaattori 2020; Savonia opinto-ohjaaja 2020).

Mielenkiintoinen huomio koulutuksen sukupuolittumiskysymykseen löytyy Interior Architecture -maisteriohjelman Into-sivuilta. Yleisesti opiskelijoihin viitataan neutraalilla "they" ilmaisulla, mutta sivuainevalintojen yhteydessä opiskelijakunnan edustajaan viitataan englanninkielisellä feminiinillä "her" (Into Interior Architecture 2020). Kielioppisääntöjen mukaan tässä ei ole mitään ihmeellistä tai väärää, mutta on kiinnostavaa, että tekstissä on valittu käyttää juuri feminiiniä eikä jatkettu neutraalilla linjalla.

Vuoden 2019 aikana Aalto-yliopistosta valmistui 11 taiteen kandidaattia ja 31 taiteen maisteria Sisustusarkkitehtuurin koulutusohjelmasta ja vuonna 2020 9.10. mennessä vastaavat luvut olivat 4 ja 8**. Vuoden 2019 alusta lähtien valmistuneista kandidaatintutkinnon suorittaneista miehiä oli 13,3 % ja maisterintutkinnon suorittaneista miesten osuus oli peräti 23,1 %. Tutkintomäärät selviävät liitteestä 2. 2010-luvulla kandidaatin tutkinnon suorittaneiden miesten osuus ei ole enää kertaakaan ylittänyt naisten suorittamia kandidaatin tutkintomääriä. Maisterin tutkinnoissa 2011 valmistuneissa oli yksi miesten suorittama tutkinto enemmän, ja vuonna 2013 taiteen maisteriksi valmistui yhtä monta miestä ja naista. Vuosittain tutkinnon suorittaneiden lukumäärät ovat vaihdelleet huomattavasti viimeisen kymmenen vuoden aikana: välillä määrät ovat tuplaantuneet ja taas puolittuneet. (Aalto-yliopiston opinto- ja henkilöstörekisteri 2020.) Osa rajuista vaihteluista saattaa olla selitettävissä erilaisilla tutkintouudistuksilla.

Opettajakunnassa koulutusohjelman professorit ovat pysyneet tiukasti miehisinä ja vaihtuvuus on ollut pientä. Välttääkseni koulun vaikeaselkoisten vastikään muuttuneiden tietosuojakäytäntöjen tahatonta rikkomista viitataan oheisissa kappaleissa opettajakuntaan ilman nimiä. Tätä tutkimusta varten läpikäytyjen vanhempien vuosikertomusten (lukuvuosilta 1985–2000) sekä tutkimuksen varsinaiseen tarkasteluväliin keskittyvän aineiston perusteella voisi olettaa koulutusohjelman suosivan palkittuja tekijöitä rekrytoinneissaan. Perinne näyttäisi jatkuneen useita vuosikymmeniä. (esim. TaiK vuosikertomukset 1985–2000; SIO Mitä teemme [Vuoden sisustusarkkitehti | Vuoden kalustesuunnittelija | Vuoden sisustusarkkitehtitoimisto 1982–2020] 2020). Sen sijaan sisustusarkkitehdin koulutuksen ei ole katsottu olevan välttämätön kriteeri - kumpikaan Interior Architecture maisteriohjelman professoreista syksyllä 2020 ei ole sisustusarkkitehti. Myös Brandt, Haiminen ja Parkkinen (1999, 170) kommentoivat sisustusarkkitehtien loistaneen poissaolollaan 1980–1990 lukujen taitteen tilasuunnittelun opetuksessa. Tuleville sisustusarkkitehdeille pääaineen kursseja opettaa nykyään kuitenkin liuta eri

** Product and Spatial Design -maisteriohjelman osalta on epäselvää, onko annetuissa tutkintomäärissä pystytty huomioimaan vain Tila- ja Kalustesuunnittelun erityisosaamisalueet.

alojen ammattilaisia, joiden joukossa on myös sisustusarkkitehteja (Aalto-yliopiston opinto- ja henkilöstörekisteri 2020***).

Tarkasteluvälillä vuosina 2010–2020 pääaineen opettajakunnassa on ollut muutoksia; kalusteprofessori vaihtui lukuvuoden 2016–2017 alusta ja kandidaatin koulutusohjelmaan saatiin uusi lehtori syksyllä 2018 (Aalto-yliopiston opinto- ja henkilöstörekisteri 2020). Uusi lehtori on koulutukseltaan sisustusarkkitehti ja jatkaa palkittujen tekijöiden perinnettä (SIO Vuoden sisustusarkkitehti | Vuoden kalustesuunnittelija | Vuoden sisustusarkkitehtitoimisto 1982–2020, 2020). Yhtä lailla valinnan myötä myös yliopistopestien miehinen perinne jatkuu. Naisia on kuitenkin opetushenkilökunnassa; omalla opintopolullani Aalto-yliopistossa vuosina 2015–2017 ja 2019–2020 naisia on ollut opettamassa kandidaatin koulutusohjelmassa. Myös uusia naispuolisia tuntiopettajia on aloittanut tarkasteluvälillä. Lisäksi naisten osuus opettajina näyttäisi lisääntyneen yhteisten kurssien opetuksen myötä koulutusohjelman siirryttyä Arkkitehtuurin laitokselle. (Aalto-yliopiston opinto- ja henkilöstörekisteri 2020.) Oletettavasti Arkkitehtuurin ja Maisema-arkkitehtuurin koulutusohjelman opettajisto on pääasiassa koulutautunut arkkitehdiksi tai maisema-arkkitehdiksi.

2.4 Koulutusohjelman vaiheet Aalto-yliopistossa 2010-luvulla

Aalto-yliopiston osalta sisustusarkkitehtuurin ja kalustemuotoilun koulutusta tarkastellaan koko Aalto-yliopiston ajalta, eli lukuvuodesta 2010–2011 vuoden 2020 syksyyn saakka. Tarkasteluvälin alussa vuonna 2010 kolme yliopistoa, joista silloinen Taideteollinen korkeakoulu oli yksi, yhdistyi yhdeksi isoksi monitieteiseksi yliopisto-organisaatioksi: Aalto-yliopistoksi. Valmistelut fuusioon olivat alkaneet jo edellisellä vuosikymmenellä. Lähtölaukauksen yhdistyminen sai varsinaisesti vuonna 2005, jolloin Taideteollisen korkeakoulun silloinen rehtori, sisustusarkkitehdin koulutuksen saanut Yrjö Sotamaa, ehdotti monitieteellisen yliopiston muodostamista lukuvuoden avajaispuheessaan (Aalto-yliopisto Historia 2018.) Uudessa yliopistossa Sisustusarkkitehtuurin ja huonekalusuunnittelun koulutusohjelma kuului Muotoilun laitokseen, mutta koska ensimmäisenä lukuvuonna noudatettiin ilmeisesti Taideteollisen korkeakoulun tutkintovaatimuksia vuosille 2009–2011, ei lähteiden perusteella ole varmaa vaihtuiko nimi Muotoilun osasto Muotoilun laitokseksi heti vai vasta seuraavana lukuvuonna. Uudessa yliopistossa maisterivaiheessa valittavana oli kaksi koulutusohjelmaa: Kalustesuunnittelun koulutusohjelma tai Tilasuunnittelun koulutusohjelma. (Taideteollinen korkeakoulu: Tutkintovaatimukset 2009–2011, 189–202; ARTS: Taiteiden ja suunnitte-

*** Tutkimuksen käyttöön ei saatu opetushenkilökunnan koulutustietoja. Koulutustiedot on haettu Aalto Peoples sivuilta ja henkilöiden omilta www-sivuilta.

lun korkeakoulu: opinto-opas 2011–2012, 135–145).

Lukuvuonna 2014–2015 yliopistossa siirryttiin neljästä viiden periodin järjestelmään, minkä myötä laajoista pääainekursseista sai entisen 12 opintopisteen sijaan 10 opintopistettä. Samassa yhteydessä syntyi uusi maisteriohjelma, Product and Spatial Design, kolmen erityisosaamisalueen (Competence area); Tilasuunnittelun (Spatial design), Kalustemuotoilun (Furniture design) sekä Soveltavan taiteen ja muotoilun (Applied Art and Design); voimin. Muutoksista aiheutuneet opintopisteongelmat pyrittiin ratkaisemaan henkilökohtaisessa opetussuunnitelmassa (HOPS) kunkin opiskelijan kohdalla erikseen. (Taiteiden ja suunnittelun akateeminen komitea kokousliitteet 2014, 136.)

Viimeisin suuri mullistus tapahtui vuonna 2018, kun viimeisetkin Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulun koulutusohjelmat muuttivat Arabianrannasta Espoon uudelle kampukselle Väre-rakennukseen (Aalto-yliopisto Historia 2018). Suuri muutos ei tapahtunut täysin kitkatta, ja vuoden 2020 Arkkitehtuurin Finlandia -palkintoehdokkaaksikin nimetyn Väreän sopimattomuudesta taideaineiden opiskeluun uutisoivat muun muassa Helsingin Sanomat ja Ylioppilaslehti Aino (HS 2020; Aino 2018). Uuden rakennuksen ongelmat ja niiden vaikutukset opiskeluun mainittiin myös tätä opinnäytettä varten toteutetussa kyselyssä (Vastaus kyselytutkimukseen 2020). Toisaalta kyselystä tai artikkeleista ei selviä, pidetäänkö Väreän tiloja suurempana pahana kuin Aino-lehden artikkelissakin mainittuja Arabian kampuksen sisäilmaongelmia. Vaikkei laadullisia ongelmia voi tässä yhteydessä tieteellisesti arvottaa, on selvää, että työympäristön ongelmat peilautuvat opiskelun sujuvuuteen.

Nykyisiin tilaongelmiin pyritään etsimään Aalto-yhteisössä ratkaisuja, mikä käy ilmi muun muassa dekaani Tuomas Auvisen ARTS:n opiskelijoille lähettämässä sähköpostissa (Auvinen 2020). Muuttomyllerryksen yhteydessä Sisustusarkkitehtuurin koulutusohjelma koki toisenkin suuren muutoksen, kun se siirtyi Arkkitehtuurin laitoksen alle. Samalla neljä vuotta olemassa ollut Product and Spatial Design -maisteriohjelma hajotettiin osiin Sisustusarkkitehtuurin ja kalustemuotoilun pääaineen muodostaessa uuden Interior Architecture -ohjelman (Aalto Into Sisustusarkkitehtuuri 2018–2020; Aalto Into Interior Architecture 2018–2020).

Vuosi 2018 jäi Aalto-yliopiston Sisustusarkkitehtuurin koulutusohjelman historiaan myös siksi, että joukko sisustusarkkitehtuurin opiskelijoita päätyi ehdottamaan oman opiskelijajärjestön perustamista. SISTA ry:stä tuli Suomen lain mukainen järjestö perustuskokouksessa 29.11.2018, ja

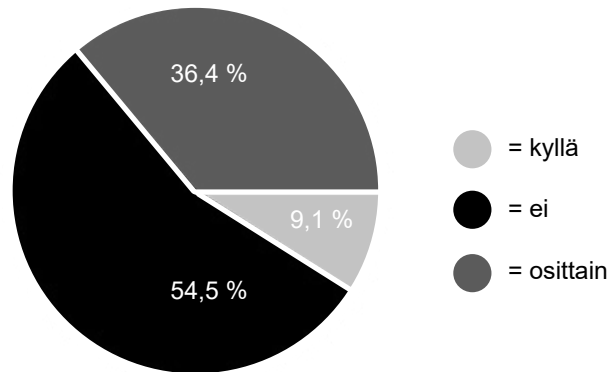
perustamisestaan lähtien järjestö on katsonut vastuualueekseen sisustusarkkitehtuuriopiskelijoiden edunvalvonnan sekä opiskelijatapahtumien järjestämisen sisustusarkkitehtuuriopiskelijoiden yhteenkuuluvuuden edistämiseksi Arkkitehtuurin suorittaessa Arkkitehtuurin laitoksen opiskelijoiden yleistä edunvalvontaa. (SISTA ry, 2020.) SISTA toimii myös linkkinä Aalto-yliopiston ja ammatillisen yhdistyksen välisessä kommunikaatiossa opiskelijajärjestön puheenjohtajan toimiessa SION hallituksessa opiskelijajäsenenä (Borg 2020). Oman opiskelijajärjestön perustaminen voidaan katsoa sisustusarkkitehtuurin reilut sata vuotta kestäneen koulutuksen yhdeksi merkkipaaluksi.

2.5 Koulutusohjelman sisältö Aalto-yliopistossa

Aalto-yliopiston sisustusarkkitehtuurin ja kalustemuotoilun opetuksen sisältöä on tutkittu vanhoja ja nykyisiä opetussuunnitelmia tai vastaavia asiakirjoja tarkastelemalla. Kaikilta lukuvuosilta opetussuunnitelmia ei löytynyt, mutta kurssisisältöä on pystytty osittain selvittämään yliopiston muusta dokumentaatiosta. Vanhin tarkasteltu dokumentti on Taideteollisen korkeakoulun Tutkintovaatimukset 2009–2011, jota ilmeisimmin noudatettiin ensimmäisenä lukuvuotena yliopistojen yhdistymisen jälkeen. Viimeisimmät tiedot koulutustarjonnasta ovat peräisin lukuvuosien 2020–2022 opinto-oppaasta, jotka löytyvät netistä. Kaikilta lukuvuosilta ei etsinnästä huolimatta oppaita löytynyt, mutta käytössä olleita dokumentteja tarkastelemalla muodostuu kohtalaisen selkeä kuva tarjotusta opetuksesta. Tarkastelussa on keskitytty Sisustusarkkitehtuurin ja kalustesuunnittelun koulutusohjelman aineopintojen, eli tila- ja kalustesuunnittelukurssien tarkasteluun molemmilla koulutusasteilla. Product and Spatial Design -maisteriohjelmaa tarkasteltaessa on keskitytty Tila-suunnittelun ja Kalustemuotoilun erityisosaamisalueisiin. Opintojen ajankohtaisuutta ja vastaavuutta työelämän vaatimuksiin pohditaan kyselyn vastausten pohjalta.

Kurssitarjonnan osalta kovin moni asia ei näyttäisi tarkkailuvälillä muuttuneen, joskin kymmentä vuotta voi pitää lyhyenä tarkasteluvälinä tässä yhteydessä. Toisaalta kurssikuvaukset ja niiden tarkkuus ovat vaihdelleet, eikä painettu suunnitelma kerro välttämättä koko totuutta toteutuneesta opetuksesta. Opinto-oppaiden perusteella Sisustusarkkitehtuurin ja kalustesuunnittelun kandidaatin koulutusohjelma näyttäisi kuitenkin pysyneen hyvin samanlaisena niin kurssisisällön, koulutusohjelman kuin kurssinimienkin perusteella: Tila- ja kalustekursseja on perinteisesti tarjottu yhtä paljon. Huomionarvoisena voi pitää Taideteollisen Korkeakoulun 2009–2011 tutkintovaatimuksissa erillistä mainintaa siitä, että

Vastaako mielestäsi Aalto-yliopistolta saamasi koulutus tämän päivän työelämän vaatimuksiin?

kandidaatin opinnäyte tehdään nimenomaan tilasuunnittelun alalta.

Maisteripuolella opetussisältö on ainakin näennäisesti vaihdellut enemmän. Saatavilla olleiden kurssikuvausten perusteella tutkintouudistusten yhteydessä suurimmat muutokset ovat kuitenkin liittyneet uudelleen nimeämisiin ja samojen sisältöjen järjestämiseen eri kurssien alle. Tarkasteluvälin alussa kaluste- ja tilasuunnittelulla oli omat maisteriohjelmansa, ja niiden selkeästä erottelusta indikaattorina voi pitää esimerkiksi tilaohjelman kurssien osittaista esittelyä englanniksi kalusteohjelman esittelyn ollessa täysin suomenkielinen. Yleisesti ottaen näyttäisi siltä, että tutkintotavoitteisiin on kirjattu erilaisia ajankohtaisia teemoja, joissa on lukukausien välillä painotuseroja. Kurssien oppimistavoitteisiin mainittuja ajankohtaisia teemoja ei kuitenkaan olla välttämättä eritelty.

Esimerkiksi ekologisuus on mainittu lukuvuosien 2009–2011 kandidaatin tutkinnon kuvauksessa kerran. Toisaalta kalustesuunnittelussa puhutaan useassa kohtaa kestävästä suunnittelusta. Viimevuosina ekologisen suunnittelun sijaan on alettu puhua enemmän kiertotaloudesta, jonka muun muassa SIO:n pääsihteeri Minna Borg (2020) nostaa haastattelussaan alan ajankohtaiseksi teemaksi. Kyselyn vastauksissa (Vastaus kyselytutkimukseen 2020) peräänkuulutettiin kiertotalouden periaatteiden sisällyttämistä pakollisiin opintoihin. Se, että johdantokurssi kestävään suunnitteluun (ARK-C3000) on nyt ensimmäistä kertaa tarjolla ja pakollisena kandidaateille, kertoo nähdäkseni asian priorisoinnista.

Muita ajankohtaisia teemoja, joita kyselyssä toivottiin sisältyvän Aalto-yliopiston Sisustusarkkitehtuurin ja kalustesuunnittelun koulutusohjelmien opintoihin tulevaisuudessa olivat taiteellisen idean kiteyttäminen ja sen kehittäminen, konseptointi sekä osallistava suunnittelu. Myös yhteistyön arkkitehtien kanssa toivottiin paranevan laitosvaihdoksen myötä. Monialainen osaaminen mainitaan tutkintotavoitteissa (Aalto-yliopisto Into Interior Architecture 2020–2022), mutta sen toteutuminen näyttäisi kurssisisältöjen perusteella huteralta; maisterin ohjelmassa monialaiset kurssit on käytännössä kerättävä aineopintojen ulkopuolelta. Näiden lisäksi useassa vastauksessa painotettiin puutteita sekä business-puolen että ammattitaitomme kannalta keskeisten sisältöjen; materiaalin, värin ja valon; opetuksessa. Edellä mainittuja peräänkuulutettuja valmistuneet koko tarkasteluväliä 2010–2020. (Vastaukset kyselytutkimukseen 2020.)

Eräissä vastauksissa pohdittiin sitä, miten tilasuunnittelun tehtävänänoissa lähdetään liikkeelle ”arkkitehtinäkökulmasta ja kaupunkimittakaavasta” sillä seurauksella, ettei sisustusarkkitehdin ammatin kannalta

Vastaako mielestäsi Aalto-yliopistolta saamasi koulutus tämän päivän työelämän vaatimuksiin?

”

Osittain, mutta ero työelämän realiteettien ja akateemisen opiskelun välillä on liian suuri. Valmiudet ja mahdollisuudet toteuttaa konseptointia/taustoitusta/erikoisempia suunnitelmia ovat huomattavan vaikeat, ja olisi tärkeää että työelämän realiteeteistä saisi ainakin enemmän ymmärrystä jo opiskelunalkuaikoina eikä vasta maisterin loppuvaiheessa.

(Vastaus kyselytutkimukseen 2020.)

”

keskeisiin sisältöihin kurssien puitteissa päästä. Omien kokemusteni pohjalta lisäksi edelliseen suunnittelukohteen etsimisen: Tiiviiden kurssien lyhyestä ajasta käytetään usein suhteellisesti pitkä aika siihen, että itselle suunnitellaan kurssikuvauksen mukainen tehtävänanto tai etsitään tila, jota työssä muokataan. Tällä kenties pyritään siihen, että jokaiselle löytyy mielekäs kohde ja suuntautumisvaihtoehto, mutta ”arkkitehdin mitakaava” yhdistettynä kohdemetsästykseen vie aikaa konseptin kehityllyltä ja detaljitason suunnittelulta sekä kustannus- ja hinnoitteluasioden pohdinnalta, joita kyselyn vastauksissa kaivattiin. Lisäksi vankempaa akateemisuutta ja alan kirjallisuuteen tutustumista toivoi useampi vastaaja. Akateemisuuden tärkeyttä korosti myös SION istuva puheenjohtaja Tatu Ahlroos haastattelussaan (2020). (Vastaukset kyselytutkimukseen 2020.)

Space in Practise -kurssin suosio viestii mielestäni maisteriopiskelijoiden kysynnästä todellisuutta simuloiviin kurssitöihin, kuten kyselystä käy ilmi. Kurssille pyritään portfoliolla ja motivaatiokirjeellä, mikä jo sinällään jäljittelee koulun ulkopuolisen maailman kilpailuasetelmaa. Toimeksianto tulee asiakkaalta, jolle ryhmänä toteutettu lopullinen työ myös esitellään - budjetiteineen, konseptiteineen, kaikkineen. Ainakin syksyn 2018 toteutuneella kurssilla opiskelijat ovat päässeet kokeilemaan myös kyselyn vastauksissa toivottua osallistavaa suunnittelua järjestäessään workshopin sidosryhmille (Sävekar. 2018, 5; 23–27). Kyselyn vastauksissa toivottu projektin johdon opettaminen (Vastaus kyselytutkimukseen 2020) näyttäisi niin ikään sisältyvän kurssiin ainakin budjetin ja aikataulutuksen osalta. Portfoliohakemuksesta päätellen kurssille olisi tulijoita enemmän kuin sisään voidaan ottaa. (WebOodi Aalto SARK-E5005 Space in Practise. 2020.) Space in Practise -kurssi toteutetaan kilpailumuodossa, mikä sekä saattaa motivoida opiskelijoita. SAFAn Kilpailutoimikuntaa esittelevän 3A Talks Pecha Kucha -esityssarjan osana arkkitehti Kasmir Jolma (2020) puhui arkkitehtuurikilpailuista opetuksen työkaluna. Jolma puhui sekä omista kokemuksistaan opiskelijana että opettajan näkökulmasta. Hän kehui kilpailuja todellisuusaspektin takia motivoivana opetusvälineenä; kytköstä koulun ulkopuoliseen maailmaan ei tarvitse etsiä.

2.6 Koulutus ennen ja nyt

Ennen sisustusarkkitehteja koulutettiin vain yhdessä koulussa Helsingissä, nyt reilut sata vuotta myöhemmin koulutusta tarjoaa Suomessa usea korkeakoulu maantieteellisesti melko laajalti. Sisustusarkkitehtien koulutustaso on reilun sadan vuoden aikana kohonnut vähitellen aina yliopistotasoiseksi asti, ja nykyisellä maisterin tutkinnolla saa hakukelpoi-

suuden myös ylempiin jatkotutkintoihin (Aalto-yliopisto Into Interior Architecture 2020). BA-tasoisien sisustusarkkitehtuurin tutkinnon näyttäisi pian voivan opiskella myös yksityisellä puolella lukukausimaksua vastaan.

Ennen koulutus muutti muotoaan ammatin määrittelyn tarkentuessa ja modernisaation vaikutuksesta. Korkeakoulustatuksen jälkeen koulutusohjelmassa on tehty sopeutumistyötä (Karhunen ym. 1976, 76.), joka nähdäkseni on edelleen kesken. Vaikka kurssisisällöt pääaineen sisällä ovat kymmenen vuoden tarkastelujaksolla pysyneet näennäisesti lähes muuttumattomina ennen Arkkitehtuurin laitoksen alle siirtymistä, on pääaineen ympärillä tapahtunut koko ajan; tutkinto- ja laitosuudistuksia näyttäisi olevan jatkuvasti vireillä. Karhunen ja Paatero (1976, 77) ilmaisivat huolensa jatkuvien muutosten vaikutuksista opintoihin jo vuonna 1976.

Alan sukupuolijakauma pysyi hyvin tasaisena 1960-luvun loppuun. Sotavuosina miesten ollessa rintamalla naisten määrä opiskelijoissa korostui, ja opiskelijamäärät kasvoivat huomattavasti sotien jälkeen. 1960-luvulla valmistui jopa parikymmentä sisustusarkkitehtiä vuosittain, 2010-luvulla kandidaatteja on valmistunut parhaillaan 20 vuonna 2018 ja maistereita peräti 42 vuonna 2015 (Aalto-yliopiston opinto- ja henkilöstörekisteri 2020). Selkeää käännekohtaa, jossa naisten määrä suoritetuissa tutkinnoissa taittuisi voimakkaaseen nousuun suhteessa miehiin ei havaittu, vaan muutos näyttäisi tapahtuneen vähitellen.

Ylimmät opetushenkilökunnan virat ovat olleet Aalto-yliopiston ja sen edeltäjien Sisustusarkkitehtuurin koulutusohjelman historiassa vain hyvin poikkeuksellisesti naisten hallussa, ja näin on myös 2010-luvulla. Opettajistoon ensimmäiset naiset tulivat 1960-luvulla, jolloin opiskelijamäärien lisäksi kasvoi myös opettajiston koko. Arkkitehtuurin laitokselle siirtymisen näyttäisi lisänneen naisten määrää sisustusarkkitehtien pääaineopintojen opettajistossa jonkin verran. Karhunen ja Paatero (1976, 78) olivat 1970-luvulla huolissaan siitä, etteivät kokeneet sisustusarkkitehdit olleet mukana kehittämässä koulutusta. Tämänhetkisistä pääainekursseiden opettajista monilla on sisustusarkkitehdin koulutus; kumpikaan professori ei ole koulutukseltaan sisustusarkkitehti.

Koulutuksen sisältö oli aluksi hyvin kalustepainotteista ja siirtyi vähitellen kattamaan myös tilasuunnittelun ammatin määrittelyn tarkentuessa. Piirustustaidot olivat pääosassa käsityötaitojen jäädessä taka-alalle. Nykyään tekninen piirtäminen tapahtuu tietokoneella, mutta kalusteiden prototyypit valmistetaan pääasiassa käsin työpajoilla. Koulutusohjelma on elänyt muuttuvan maailman mukana. Vuosina 2010–2020 taiteen

maistoreiksi koulutusohjelmasta valmistuneet toivoivat kyselyssä sisustusarkkitehtien koulutuksen tulevaisuudessa lähentyvän työelämän realiteetteja, sisältäen muun muassa vahvemmin business-opetuksen sekä oleelliset värin, valon ja materiaalin tuntemuksen. Kyselyssä toivottuja kestävästä kehityksestä, osallistavan suunnittelun ja projektinhallinnan teemoja näyttäisi sisältävän joihinkin kursseihin nykyisen opetussuunnitelman perusteella.

”

SIO jakaa tietoa sisustusarkkitehtien monipuolisesta ammattitaidosta ja ottaa kantaa ajankohtaiseen keskusteluun rakentamisen ja sisustamisen alueella. Toimintaan kuuluu sisustusarkkitehtien ja huonekalusuunnittelijoiden edunvalvonta sekä ammattilaisten aseman vahvistaminen kotimaassa ja ulkomailla yhtenä rakennetun ympäristön asiantuntijaosapuolena. SIO on mukana erilaisissa rakennusalan ja sisustamisen tapahtumissa Suomessa. SIO on ECIA:n (European Council of Interior Architects) jäsen.

(SIO Mitä teemme 2020.)

”

3.1 SION historiaa

Sisustusarkkitehdit SIO ry:n (sanoista Sisustusarkkitehdit-Inredningsarkitekter-Ornamo) syntyvaiheet sijoittuvat 1940-luvulle. SION perustamiseen, vuoteen 1948, mennessä silloisen Taideteollisuus keskuskoulun B-osastolta oli valmistunut varhaisia sisustusarkkitehteja jo lähes viidenkymmenen vuoden ajan. B-osastolta valmistuneiden edustus Suomen Koristetaiteilijain Liitto Ornamon (jäljempänä Ornamo) eli SION tuleva kattojärjestön johtokunnassa kasvoi nopeammin, kuin sisustusarkkitehtien määrä suhteessa muihin ammattikuntiin, mikä kasvatti sisustusarkkitehtien vaikutusvaltaa liitossa. 1950-luvun lähestyessä sisustusarkkitehtien edustus ja valta Ornamossa oli jo yli huomattava. Sisustusarkkitehdit SIO ry perustettiin vuonna 1948 ja järjestö rekisteröitiin virallisesti Ornamon alajaostoksi vuonna 1956. (Aaltonen 2010, 67–75.)

SIOssa kaikki jäsenet määriteltiin ensikertaa saman sisustusarkkitehdinimikkeen alle. Erillisiä ammattinimikkeitä ei erikseen mainittu toisin kuin aiemmin Ornamon jäsenluetteloissa oli tehty. Poikkeuksena ensimmäisessä vuoden 1952 SION alajaoston Ornamon jäsenrekisterissä oli Elli Ruuthin erillinen ”arkkitehti” merkintä suluisissa. Muillakin poikkeavilla koulutustaustoilla saattoi tulla hyväksytyksi järjestöön. Esimerkiksi Uolevi Nuotio hyväksyttiin jäseneksi ”poikkeavalla koulutuksella”; Nuotio oli suorittanut kolmevuotisen NKI-koulun kirjekurssin. Muut jäsenet olivat saaneet koulutuksen Taideteollisuus keskuskoulun B-osastolla tai olivat aiemman huonekalukompositiokurssin käyneitä.

Homogeenisen koulutustaustan lisäksi jäsenistöä yhdisti Helsinki-keskeisyys – vain muutamat jäsenet olivat muualta. Kaikki B-osaston käyneet eivät kuitenkaan saaneet aluksi SION tai Ornamon jäsenyyttä. Keväällä 1955 joukko nuoria Ornamoon ja SIOon kuulumattomia sisustusarkkitehteja perusti Klaus Kurjen toimikunnan, joka ajoi löyhempiä kriteerejä jäsenvaatimuksiin. SION sisällä kriteeristön lieventämisellä oli puoltajia ja vastustajia. Lopulta ilmeisesti kevyempien jäsenvaatimusten linja voitti, mihin viittaa 1956 Ornamon viralliseksi alajaostoksi rekisteröitymisen yhteydessä SIOon liittyneet 52 uutta jäsentä. (Aaltonen 2010, 71–75.)

Vuoden 1952 Ornamon jäsenluettelon mukaan SIOon kuului aluksi 22 miestä ja 16 naista, mutta jo viralliseen yritysrekisteriin ilmoittautumisen aikaan naisten määrä ylitti miehet jäsenistössä. Tällöin naisia oli 63 ja miehiä 57. (Aaltonen 2010, 71.) Ensimmäinen nainen puheenjohtajana oli Maija Heikinheimo, toimien pestissä jo hallituskaudella 1955–1956. Heikinheimon jälkeen naisia on toiminut SION puheenjohtajana ainoas-

taan kuusi, joista Kati Pöyry ainoana useamman hallituskauden vuosina 1981–1984. Miehiä on hallituskauden 2019–2020 loppuun mennessä toiminut puheenjohtajana 23, ja heistä useat ovat olleet pestissä useamman hallituskauden kerrallaan. (SIO Mitä teemme [SIO:n puheenjohtajat 1948–2019] 2020.) Naiset ovat kuitenkin olleet edustettuina yhdistyksen hallituksissa ja esimerkiksi sihteerin pestissä säännöllisesti (Sisustusarkkitehdit SIO ry:n arkistot 1954–1994; Aalto-yliopisto Arkistot).

Järjestön sääntöjen määrittely sekä suhde kattojärjestöön vei aluksi vuosia, ja alkuvaiheiden pohdinnoissa ratkottiin professionaalistumiseen liittyviä kysymyksiä, kuten ”jäsenien koulutus, ammattitaito, julkinen toiminta ja yhteiskunnalliset pyrkimykset” (Aaltonen 2010, 70). Jäsenillä ja jäsenehdokkailla oli erilaisia ajatuksia järjestötoiminnasta ja ammatin sisällöstä, minkä vuoksi yhteisymmärryksen löytäminen ei ollut helppoa, ja virallinen rekisteröityminen vei aikaa. Kattojärjestö Ornamon tapaan SIOsta tuli aatteellinen järjestö, kuitenkin palkkakysymykset olivat järjestön tehtävälistalla alusta saakka ja vahvistettu palkkiotaulukko olikin järjestön ensimmäinen ”konkreettisesti aikaan saatu asia” (Aaltonen 2010, 75) ja taulukkoja päivitettiin myöhemmin useaan otteeseen.

Moraalisääntöjen määrittely, kuten mallisuojaan ja plagiointiin liittyvät asiat, kuuluivat niin ikään SIO:n varhaisiin tehtäviin. Yhteisöllisyyttä pyrittiin vahvistamaan muun muassa erilaisilla retkillä, ja moraalisaäntöihin liittyen henkilökohtaista mainontaa pidettiin paheksuttavana. Eräs asialistalle nousseista kysymyksistä oli koulutuksen parantaminen, ja esimerkiksi vuoden 1957 koulutusta koskevasta toimikuntasuunnitelmasta selviää, että kolmivuotista koulutusta pidettiin liian lyhyenä ja ajatuksia korkeakoulusta oli jo ilmassa. Myös sisustusarkkitehtuurin määrittely kuului järjestön tehtäviin. Järjestön ylläpito vapaaehtoisvoimin näkyi kuitenkin ”vaihtelevana aktiivisuutena ja taloudellisten resurssien vähyytenä”. Arkkitehtiliitto SAFasta otettiin alusta asti mallia, ja se asetettiin virallisesti järjestön esikuvaksi vuonna 1956 sääntöjen vahvistamisen yhteydessä. Vuonna 1954 on ilmeisesti jopa pohdittu arkkitehtiliittoon liittymistä. Suhteessa muihin ammattiryhmiin Ornamossa sisustusarkkitehdit olivat kuitenkin ”vanhempia, vahvempia ja esikuvia”. (Aaltonen 2010, 72–78.) SIO on edelleen Ornamon suurin jäsenjärjestö (Borg 2020).

Sanoja yhdistys ja järjestö käytetään usein synonyymien tapaan, ja erilaisia yhdistyksiä erilaisin motiivein on Suomessa paljon. Ammatillinen järjestö on eri asia kuin ammattijärjestö, joka ajaa alan työntekijöiden työehtojen parantamista. (Ammattinetti Järjestötyö 2020.) Tätä tutkimusta varten teetetyn kyselyyn lipsahti sana ammattijärjestö SIO:n yhteyteen.

SIO on kuitenkin ammatillinen järjestö, joka ajaa koko ammattialan etua (SIO 2020).

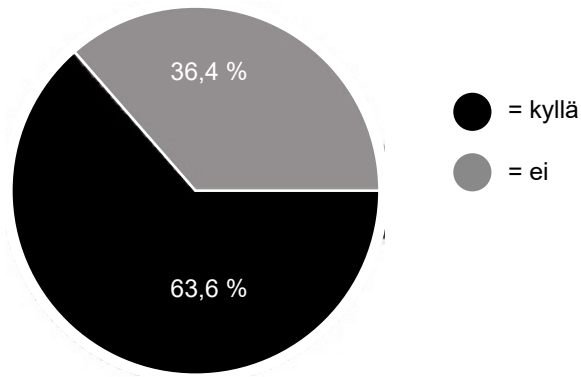
3.2 SIO:n tehtävät ja merkitys

SIO:n tehtävistä puhuttaessa on pidettävä mielessä kattojärjestö Ornamo, joka tuottaa osan jäsenille tarjottavista palveluista. SIOon liityttäessä liitytään myös Ornamoon, ja jäsenmaksuista yli ¾ meneekin kattojärjestölle. Ornamo tuottaa niin sanotut peruspalvelut, kuten jäsenlaskutuksen ja -alennukset, viestinnän, viikkotiedotteen, kyselyt, selvitykset, palkkaneuvonnan ja sopimusmallit sekä vastaa kilpailutoiminnasta ja edunvalvonnasta. Ornamolla on myös portfoliopalvelu finnishdesigners.fi. SIO:n rooli liittyy ammattikunnan kollegiaalisuuden ja arvostuksen edistämiseen erilaisin keinoin. (Borg 2020.)

SIOlla on tärkeä rooli viestiä ammattikunnasta ulospäin ja edustaa ammattikuntaa yhteiskunnallisessa keskustelussa rakentamisen ja sisustamisen alueella (SIO Mitä teemme 2020). Kyselyssä useampi vastaaja piti tärkeänä juuri yhdistyksen asemaa linkkinä ammatin ja yhteiskunnan välissä. Tärkeäksi nimettiin myös tehtävä sisustusarkkitehtien arvostuksen edistäjänä. (Vastaukset kyselytutkimukseen 2020.) Borgin mukaan sisustusarkkitehdit ovat saavuttaneet tietyn arvostuksen yhteiskunnassa, josta on pidettävä kiinni, ja tätä edistämistyötä SIO tekee. SIO:n toimista selvityksessä on muun muassa ollut sisustusarkkitehdin ammattinimikkeen suojaaminen, joka on kuitenkin Borgin mukaan todettu kansainvälisestäkin todella vaikeaksi. SIO:n taitovaatimukset kokelasjäsenen pyrkiessä varsinaiseksi jäseneksi, voisi nähdä eräänlaisena ammattitaidon vaalimisen välineenä, joka toteutuessaan edistää arvostusta. Arvostuksen edistämisen lisäksi SIO:ta toivottiin kyselyssä alan edistämistä (Vastaus kyselytutkimukseen 2020), mikä onkin kirjattuna yhdeksi yhdistyksen tehtäväksi (SIO Mitä teemme 2020). Alan edistämiseen pyritään erilaisilla koulutuksilla ja seminaareilla, sekä pitämällä yhteyttä SIO:n hyväksymiin kouluihin. Esimerkiksi Aalto-yliopiston edustajia tavataan säännöllisesti. (Ahlroos 2020; Borg 2020.)

Koulutukset ja seminaarit tarjoavat jäsenille tietoa ja auttavat muokkaamaan ammattia yhdistyksen määrittämään toivottuun suuntaan. Esimerkiksi vuoden 2018 toimintakertomuksesta (2019) löytyy kirjattuna Valolla on väliä -iltapäiväseminaari, jonka SIO järjesti yhteistyössä NSS sähkösuunnittelijoiden kanssa syksyllä 2018. Vaikka tätä tutkimusta varten ei selvitetty viimeaikaisten koulutusten tarkempia sisältöjä, kertoo Borg (2020) muun muassa kestävä kehityksen olleen viime aikoina esillä

Kyselyn vastaajien kuuluminen SIOon

yhdistyksen sisäisissä keskusteluissa. Kulttuuristen, eettisten ja kestävä kehityksen arvojen edistäminen on nimetty SIO:n nettisivuilla tehtävälustaan ensimmäisten joukossa (SIO Mitä teemme 2020). Osa kyselyn vastaajista toivoi vahvempaa tulevaisuuteen katsovaa otetta (Vastaukset kyselytutkimukseen 2020), ja tässä julkisten kannanottojen ohella koulutusten ja seminaarien teemat nousevat mielestäni järjestövaikuttamisen keskiöön. Koulutussisältöjen haasteeksi saattaa muodostua pienen budjetin aiheuttama riippuvuusuhde tilaisuuksien sponsoreihin.

Yhdistyksen asemaa verkostoitumisessa ja me-hengen luojana korostui niin kyselyn vastauksissa kuin SIO:n pääsihteerin ja puheenjohtajan haastatteluissa. Kollegoihin ja sidosryhmiin yhteydenpito nähtiin hyödyllisenä tai usein jopa tärkeimpänä SIO:n jäsenyyden hyödyistä (Vastaukset kyselytutkimukseen 2020). Yhdistys järjestää vuosittain erilaisia juhlia, joihin pyritään saamaan paikalle jäsenten lisäksi arkkitehtiedustusta SAFasta ja Arkkitehtitoimistojen liitosta sekä sponsoreita, jotka käytännössä mahdollistavat juhlat. Ekskursiot kotimaassa ja ulkomailla ovat yhtä lailla mahdollisuus alan sisäiseen verkostoitumiseen. Käyntejä on viime vuosina tehty esimerkiksi jäsenten valmistuneisiin kohteisiin ja naapurimaihin. SIO:n yhteyttä kansainväliseen kenttään toteutetaan muun muassa kuulumalla European Council of Interior Architects (ECIA) -järjestöön, jonka vuotuinen kokous oli tarkoitus järjestää SIO:n isännöimänä Helsingissä. Tämä, kuten moni muu vuoden 2020 tapahtumista, peruuntui COVID-19-pandemian takia. (Ahlroos 2020; Borg 2020.)

Sisustusarkkitehti-nimikkeen auktorisoinnin ja kestävä kehityksen lisäksi muita sisäisen keskustelun viimeaikaisia aiheita ja kestoteemoja ovat Ahlroosin (2020) ja Borgin (2020) mukaan olleet pääsuunnittelijapätevyyden saaminen, joka nostettiin esiin myös kyselyn vastauksissa (Vastaus kyselytutkimukseen 2020). Tieto pääsuunnittelijapätevyyden tenttimismahdollisuudesta, jota SIO:n edustajat korostivat ja kertoivat mainostavansa alan kouluissa, näyttäisi olevan vielä osalle tuntematon mahdollisuus. Lisäksi Borg listaa yhdistyksen viimeaikaisiksi keskusteluaiheiksi hankintalain, sen, mistä kouluista SIOon jäseniä hyväksytään ja millä perusteilla sekä varainhankinnan kehittämisen. (Ahlroos 2020; Borg 2020.)

Varainhankinta kuuluu yhdistyksen ainoan työntekijän, pääsihteerin, työkenttään kaiken muun ohella. Pääsihteeri vastaa hallinnollisten töiden ja varainhankinnan lisäksi esimerkiksi, kehittämistyöstä, tapahtumatuotannosta, jäsenrekrytoinnista, yritysyritystyöstä, ekskursioiden järjestämisestä, tiedottamisesta ja viestinnästä; pitää järjestön pyörät pyörimässä.

Tämän sisäistäminen auttaa mielestäni hahmottamaan yhdistyksen toimintamahdollisuuksia ja sitä, miksi merkittävä osa esimerkiksi edunvalvontatyöstä on Ornamon vastuulla. Sekä Ahlroos että Borg mainitsevat SAFAan liittymisen nousevan sisäiseen keskusteluun aika ajoin, vaikkakin pitivät henkilökohtaisesti sitä epätodennäköisenä. (Ahlroos 2020; Borg 2020.)

SIO katsoo myös tehtäväkseen alan yhteisten pelisääntöjen luomisen. Tältä pohjalta on keskusteltu yritysten sisustusarkkitehdeille tarjoamista alennuksista ja ilmaisen työvoiman käytöstä. (Borg 2020.) Kyselyssä SIOlle tarjottiinkin valvojan roolia esimerkiksi hinnoittelun suhteen (Vastaus kyselytutkimukseen 2020). Hinnoitteluun aiemmin käytetty Suunnittelu- ja konsulttialojen palkkataulukon käyttö lopetettiin vuonna 2015 EU:n Kilpailuneutraliteetti säännöksen vastaisena (Heinänen 2020). Nykyään jäsenen on mahdollista saada Ornamon lakimieheltä tietoja toteutuneista palkoista sekä henkilökohtaista palkkaneuvontaa (Borg 2020). Hinnoittelua ja palkka-asioita pohditaan työtä sisustusarkkitehdin työtä käsittelevässä luvussa. Eräs kyselyn vastaaja piti SION tärkeimpänä tehtävänä jäsenten ja jäsenyritysten esiintuomista ja sitä kautta yhteiskunnallisen kysynnän luomista (Vastaus kyselytutkimukseen 2020). Tätä työtä SIO tekee esimerkiksi tiedottamalla ja nostamalla jäseniä esiin palkitsevilla ansioituneilla tekijöillä. (Borg 2020.)

Myöskään edunvalvontaa ei nähdä täysin Ornamolle kuuluvaksi ja vuoden 2018 toimintakertomuksessa (2019) niistä on kirjattu seuraavasti: ”Ammatillinen edunvalvonta on SION ydintehtävä. Se kattaa sekä sisustusarkkitehtien ammattitoiminnan edellytysten parantamisen että huonekalusuunnittelijoiden tekijänoikeudellisen aseman vahvistamisen.” Yleisesti yhdistyksen tärkeimmistä tehtävistä oltiin samoilla linjoilla SION haastateltujen edustajien ja kyselyn vastaajien kesken. Kaikkiaan alan omaa järjestöä pidettiin merkityksekkäänä ja SIO-päätettä arvostettiin sisustusarkkitehtien ammatillista kuvaa edistävänä. (Vastaukset kyselytutkimukseen 2020.)

3.3 Kuka saa kuulua ja ketkä kuuluvat SIOon? Jäsenistö ja hallitus

Vuonna 2020 SIOon hyväksytään jäseneksi sisustusarkkitehteja ja kalustesuunnittelijoita, jotka ovat suorittaneet Aalto-yliopistossa ylemmän tai alemman korkeakoulututkinnon tai muotoilijan AMK-tutkinnon jo aiemmin mainituissa Lahden Muotoiluinstituutissa, Metropolia ammattikorkeakoulussa, Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulussa, Savonia ammattikorkeakoulussa tai Yrkeshögskolan Noviassa. SION opiskelijajäseneksi

hyväksytään sisustusarkkitehtuurin ja kalustemuotoilun opiskelijoita samaisista korkeakouluista. Myös ulkomaisella tutkinnolla voi hakea varsinaista jäsenyyttä portfolioimenettelyllä, samoin kuin arkkitehdin tutkinnolla. Aalto-yliopiston sisustusarkkitehtuurin tai kalustesuunnittelun maisterintutkinnolla pääsee suoraan varsinaiseksi jäseneksi, kun taas AMK-tutkinnon suorittaneet ja Aalto-yliopiston taiteen kandidaatit voivat ansaita varsinaisen jäsenyyden olemalla ensin kokelasjäsenenä 2 – 3 vuotta, minkä jälkeen hakemus varsinaisesta jäsenyydestä hyväksytään tai hylätään portfolion perusteella. (SIO jäsenyyks 2020.) Päätöksen varsinaisesta jäsenyydestä tekee SION kolmihenkinen jäsenvaliokunta. Kokelasjäsenyydenmenettely SIOssa alkoi vuonna 2002. (Borg 2020.)

24.9.2020 SIOon kuuluu 757 jäsentä. Eri jäsenkategorioihin jäsenet jaetaan siten, että varsinaisia jäseniä on 380, kokelaita 139, opiskelijoita 111, vapaajäseniä eli kolmekymmentä vuotta jäsenenä olleita 65-vuotia täyttäneitä on 116 ja kunniajäseniä 11. Jo SION perustamisesta lähtien vallinnut Helsinki-keskeisyys, joka edelleen on ilmeinen, johtunee pitkälti jäsenistön keskittymisestä Uudellemaalle. Reilut 72 %, eli 548 jäsentä, ilmoittaa kotikuntansa sijaitsevan Uudellamaalla, loppujen 206 jäsenen jakautuessa muualle Suomeen aina Lapin neljää jäsentä myöten. Yhdeksän jäsentä ilmoittaa asuvansa ulkomailla. SION jäsenen jakautuminen maantieteellisesti selviää liitteestä 3. Pääsihteeri Borgin (2020) mukaan järjestön suuri koko on eduksi. Koon tuoman uskottavuuden lisäksi jokainen jäsenmaksu kerryttää järjestön kassaa ja vaikuttaa näin suoraan sen toimintaan. Borg (2020) korostaa kuitenkin, että Sisustusarkkitehti SIO -nimike on varattu vain varsinaisille jäsenille, ja sen virheellisestä käytöstä joudutaankin huomauttamaan esimerkiksi muiden jäsenryhmien edustajia ja entisiä jäseniä. (Borg 2020.)

SION nettisivuilla (2.9.2020) julkaistun jäsenlistan perusteella kaikkien ryhmien kesken naisten osuus on 78,1% jäsenistöstä ja miesten 21,9 %, mutta miesjäsenten suhteellisen osuuden trendi näyttäisi olevan laskeva; kokelaista miehiä on vain 15,8% kun opiskelijajäsenistä miesten osuus on enää 7,9%****. Sekä Ahlroos (2020) että Borg (2020) uskovat lukujen kuvaavan hyvin sukupuolijakaumaa niin SIOssa kuin alalla yleensä. Alle viidessätoista vuodessa naisten suhteellinen osuus SION jäsenistössä on noussut liki 20 % (Aaltonen 2006, 63). Jäsenistön sukupuolijakauma selviää liitteestä 4.

Alan epätasaista sukupuolijakaumaa ei haastatteluissa pidetty ongelmana, mutta Borg (2020) epäilee sen kenties vaikuttavan alan yleiseen palkkatason kehitykseen. Hän arvioi naisten urakehityksen katkeavan

**** Jäsenet on sijoitettu Excel-taulukkoon SION kotisivuilla 2.9.2020 julkaistun jäsenlistan perusteella. Kotisivuilla ei lue kaikkien jäsenten nimiä ja osa nimistä voi olla sekä miehen että naisen nimiä, eikä esimerkiksi muunsukupuolisten osuutta saa kysymättä selville. Tulos ei siis ole täysin tarkka.

usein jossain vaiheessa, ja esimerkiksi äitiysloman aikana monet jättävät jäsenmaksun maksamatta, vaikka myöhemmin palaisivat takaisin järjestykseen ja työelämään. Borg (2020) arvioi miehillä kenties olevan enemmän aikaa järjestötoimintaan, mikä saattaisi osaltaan selittää SION puheenjohtajan pestin miesdominanssia (SIO Mitä teemme 2020). Jäsenistö valitsee vuosittain keskuudestaan hallituksen ja hallitus keskuudestaan puheenjohtajan (Ahlroos 2020). SION viimeisimmässä hallituksessa vuonna 2020 sukupuolijakauma vastaa hyvin jäsenistön sukupuolirakennetta. Hallituksen (psl. varajäsen) yhdeksästä jäsenestä nimen perusteella kaksi (22,2 %) on miehiä ja seitsemän (77,8 %) naista (SIO ota yhteyttä 2020). Hallituksen jäsenille maksetaan jäsenmaksut ja puheenjohtajalle lisäksi vuosikorvus (Borg 2020). Pääsihteeri on yhdistyksen ainoa palkkalistoilla oleva henkilö, ja palkkakulut muodostavatkin ison osan menoista. Tämä auttaa kenties hahmottamaan vastuuta ja velvollisuuksia sekä järjestön budjettia; hallitustöitä tehdään lähes vapaaehtoisvoimin muun elämän ohessa.

72 toimintavuoden aikana nainen on ollut SION puheenjohtajana 12 hallituskautta, viimeksi vuonna 2000. Vuosina 1981 – 1991 nainen istui puheenjohtajan paikalla peräti yhdeksänä hallituskautena – näiden vuosien ulkopuolella puheenjohtajana on ollut nainen vain kahdesti (SIO Mitä teemme 2020). Sekä Borg (2020) että Ahlroos (2020) korostavat, ettei puheenjohtajan pestiin ole viime vuosina ollut tunkua. Uutta puheenjohtajaa ehdottaa yleensä istuva puheenjohtaja tai pääsihteeri. Borg pohtii, ovatko miehet valmiimpia ottamaan johtajan pestin vastaan ja miettii, onko pestiin nimenomaan haluttu mies menneinä vuosina. Borgin kokemus on, että miehet näyttävät usein aktiivisempina toimijoina järjestössä. (Borg 2020.) Tätä tutkimusta varten teetettyyn kyselyyn vastanneista kaikki miehet kuuluivat SIOon ja miesten suhteellinen osuus vastaajissa oli korkeampi kuin osuus alan yleisessä sukupuolirakenteessa (Vastaukset kyselytutkimukseen 2020).

3.4 Mikseivät kaikki kuulu SIOon?

Saadakseni jonkinlaisen kuvan SIOon kuulumattomista sisustusarkkitehteistä tein suppean katsauksen SION nettisivuilla ilmoitettujen A-kirjaimella alkavien toimistojen kotisivuille 6.10.2020. Tarkkaa lukua sellaisista henkilöistä, joilla olisi mahdollisuus SION jäsenyyteen, mutta valitsevat jättäytyvät yhdistyksen ulkopuolelle, on mahdotonta saada aiemmin mainitun sekalaisen kentän ja titteliviidakon vuoksi sekä siksi, ettei ammattinimike ole auktorisoitu. Myöskään opiskelija- ja kokelasjäsenyys ei nettisivuja tarkastelemalla käy ilmi. SION toimistolistauksessa ei myöskään

näy toimistoja, joiden yksikään työntekijä tai osakas ei kuulu SIOon. Näyttäisi kuitenkin siltä, että ulkopuolisten osuus on huomattava, minkä todentavat myös SION puheenjohtaja Ahlroos (2020) ja pääsihteeri Borg (2020) haastatteluissaan.

Vuosina 2010–2020 Aalto-yliopistosta valmistuneista tätä tutkimusta varten toteutettuun kyselyyn vastanneista 63,6% kuului SIOon, vaikka kaikilla olisi mahdollisuus varsinaiseen jäsenyyteen ilman kokelasmenettelyä. SION ulkopuolisista vastaajista puolet (2) oli valmistunut vuonna 2019 tai sen jälkeen eli heidät voi katsoa kuuluvaksi äskettäin valmistuneiden joukkoon. Toinen puoli (2) yhdistykseen kuulumattomista oli sen sijaan jo kokeneempia sisustusarkkitehteja useamman vuoden työkokemuksella. (Vastaukset kyselytutkimukseen 2020.) Ahlroos (2020) pohti haastattelussaan yhdistykseen kuulumattomuuden kenties johtuvan helppoudesta vedoten siihen, ettei ulkopuolelle jättäytyminen vaadi toimia, kun taas jäseneksi pitää aktiivisesti liittyä. Borg (2020) taas epäili joidenkin henkilöiden kohdalla jäsenyyden kaatuvan kokelasajan jälkeiseen varsinaisen jäsenyyden hakemiseen: Osa ei koskaan lähetä vaadittua portfolioa, ja joskus hakemus varsinaisesta jäsenyydestä hylätään jäsenvaliokunnan toimesta.

Borg (2020) huomauttaa myös jäsenmaksun suuruuden olevan joillekin kynnyskysymys esimerkiksi äitiysloman tai työttömyyden aikana ja tähän nojaa myös osa kyselyn vastaajista (Vastaus kyselytutkimukseen 2020). Kyselyssä moitteita sai opiskelijajäsenyyden korkea hinta (Vastaus kyselytutkimukseen 2020), ja tämä onkin aihe, jonka Borg on nostanut yhdistyksen esityslistalle. Hän on ehdottanut opiskelijajäsenyyden maksun poistamista ja esittänyt sen sijaan nimellistä maksua vapaajäsenille, jotka hänen mukaansa ”kutsumusammattissa” jatkavat todennäköisesti työntekoa vapaajäsenyydessä vaaditun 65 ikävuoden jälkeenkin. (Borg 2020.)

SIO sai kyselyssä kritiikkiä sekä siihen kuuluvilta että kuulumattomilta: jäsenmaksulle ei koettu saatavan tarpeeksi vastinetta, palvelut koettiin vanhanaikaisina tai niiden ei koettu suoraan tukevan omaa tilannetta esimerkiksi yrittäjänä, uutena tekijänä tai ei-suomenkielisenä. Jotkut kokivat pelkät Ornamon palvelut riittäviksi ja toiset näkivät hyödyllisempänä jäsenyyden täysin toisessa järjestössä. Borg (2020) epäili myös, että tapahtumien keskittyminen pääkaupunkiseudulle saattaa olla yksi syy kauempana asuville sisustusarkkitehteille olla liittymättä alan yhdistykseen. Toisaalta suhteellisen pienen alan heterogeeninen yhdistys nousi vastauksissa esiin negatiivisena tekijänä: Kuulumiseen ei nähty

”

En halua maksaa Ornamon lehdestä tai kalenterista -tyyppistä ajattelua.

(Borg 2020.)

”

syitä, kun saman katon alla ovat työntekijät ja työnantajat sekä eri aloilta ja koulutusasteilta valmistuneet (Vastaukset kyselytutkimukseen 2020). Sekä Ahlroos (2020) että Borg (2020) mainitsivat ammattikorkeakoulusta valmistuneiden muotoilijoiden hyväksymisen jäseniksi aiheuttaneen närkästystä osassa jäsenistöä. Jäsenistön moninaisuudesta Ahlroos lisää vielä, että kaikkia on vaikea miellyttää, kun taustat ja tarpeet ovat erilaisia, mikä osittain näkyy myös päätöksenteon vaikeutena. (Ahlroos 2020; Borg 2020.)

Edellisiin näkökulmiin liittyen mainittakoon ensimmäiseksi, etteivät SION toiminnan keskiössä olevat juhlat ja ekskursionit, jotka toimivat verkostoitumisen päänäyttämönä, ole täysin uniikkeja. Samat yritykset, jotka sponsoroivat tapahtumia järjestävät niitä myös itsenäisesti omille asiakkailleen eli käytännössä samalle kohderyhmälle. Verkostoitumiseen hyödyllisiä ilmaisia tilaisuuksia, joissa kollegoita ja sidosryhmiä tapaa, on siis tarjolla muutenkin. Toiseksi, haastatteluissa kävi ilmi rajalliset vaikuttamismahdollisuudet havaittuihin epäkohtiin. Esimerkiksi ilmaisen työvoiman käytöstä keskusteltaessa Borg (2020) toteaa yhdistyksen tyytyvän paheksumaan toimintaa yleisellä taholla. SIO ei anna sanktioita epäkohtien ilmetessä, esimerkiksi erottamalla tai poistamalla yrityksen jäsenoimistojen listalta, mikä saattaa viedä yhdistyksen uskottavuutta. Ilmaisen työvoiman vaikutukset kilpailun vääristymiseen ovat nähdäkseni ilmeiset toiminnan ollessa järjestelmällistä.

Yhdistyksen jäsenmääriin vaikuttanee myös yleinen trendi: Järjestötoimintaa ei nähdä enää kovin houkuttelevana, minkä toteavat niin Ahlroos (2020) kuin Borg (2020). Alan hyvä työllisyystilanne on saattanut myös vaikuttaa järjestötoiminnan kiinnostavuuteen (Ahlroos 2020; Borg 2020). Vaikka yhdistyksen olemassaolo nähdään tärkeänä, ei itse välttämättä olla kiinnostuneita näkemään vaivaa sen kehittämiseksi.

3.5 Kehitysehdotuksia kyselystä

SION tärkeimmät tehtävät löytyvät kirjattuina esimerkiksi yhdistyksen kotisivuilta, ja niistä tuntuu vallitsevan SION edustajien ja kyselyyn vastanneiden kesken yhteisymmärrys. Kyselyssä niiden toteuttamiseen kaivattiin kuitenkin uusia keinoja ja modernimpaa otetta (Vastaukset kyselytutkimukseen 2020). Täysin uusia palveluita ei ehdotuslistalla ollut, vaan toiveet liittyivät jo olemassa olevien palveluiden muokkaamiseen. Kritiikin ja toiveiden pohjalta voi saada viitteitä kentän ajatuksista ja kenties haakea suuntaa toiminnan kehittämiseen.

Tulevaisuuden teemoihin keskittyvää koulutusta toivottiin enemmän, ja aiheiksi mainittiin esimerkiksi uudet materiaalit. Koulutusten toivottiin auttavan muokkaamaan alaa modernimpaan suuntaan, mitä myös Borg (2020) peräänkuulutti. Lisäksi SIOsta toivottiin keskustelualustaa ammatin sisällä, minkä ei koettu nyt toimivan. Ajatus on mielenkiintoinen, kun miettii jäsenistön heikkoa aktiivisuutta. Tapahtumissa, ilmeisesti erityisesti yleiskokouksissa, osanottajamäärät ovat olleet pieniä. Asioihin vaikuttaminen on yleisesti helpompaa sisältä käsin, mikä saakin pohtimaan, piilekö ongelma jäsenistön aktivoimisessa. Pitäisikö osallistavaa suunnittelua soveltaa myös yhdistyksen toiminnassa? Tosin kokoukset koetaan kenties jäykiksi eikä niinkään vapaan keskustelun alustoiksi, ja Borg (2020) kertookin kiinnostavien keskustelujen usein alkavan, kun viralliset kokoukset ja pöytäkirjamerkinnot päätetään. Olisiko virallisten kokousten ja juhlien välissä jokin kanssakäymisen muoto, joka palvelisi hyvää ja avointa keskustelukuluttuuta paremmin? Toivotuista ”ajankohtaisista palveluista” ei annettu kovin konkreettista esimerkkiä (Vastaukset kyselytutkimukseen 2020).

Konkreettisempi ajatus oli sen sijaan nuorten suunnittelijoiden esiintuominen vanhojen konkareiden ja jo etabloituneiden suunnittelijoiden rinnalle. SIOlta toivottiin myös sisustusarkkitehtuurikilpailujen mainostamista samaan tapaan kuin SAFA toimii arkkitehtuurikilpailujen kanssa (Vastaus kyselytutkimukseen 2020). Borgin (2020) mukaan kaikista mahdollisista kilpailuista tiedotetaan jäseniä, mutta kilpailuja on vain vähän. Tämän tutkimuksen puitteissa ei ole selvitetty millaisia kilpailuja on tarjolla, mutta perinteisesti kilpailut ovat koskeneet lähinnä kalustemuotoilua. SAFA järjestää omia arkkitehtuurikilpailujaan; voisiko SIO järjestää sisustusarkkitehtuurikilpailuja? Toisivatko kilpailut uusille tekijöille kaivattua näkyvyyttä? Näyttelyiden järjestämistä ehdotettiin niin ikään (Vastaukset kyselytutkimukseen 2020). Myös pienyrittäjät kokivat jääneensä palveluiden ulkopuolelle, mikä saa miettimään auttaisiko esimerkiksi jäsen-toimisto-sivuille pääsyn edellytyksenä olevan maksun suhteuttaminen yrityksen kokoon helpottaa tilannetta.

Yhtenä näkökulmana kyselyn vastauksissa nousi esiin kansainvälisyyden korostaminen ja erityisesti ei-suomenkielisten parempi huomioiminen järjestötoiminnassa (Vastaus kyselytutkimukseen 2020). Tämän tutkimuksen puitteissa ei selvitetty Suomen ulkopuolelta tulleiden sisustusarkkitehtien määriä kotimaisilla markkinoilla, mutta muun muassa Aalto-yliopiston englanninkielinen maisteriohjelma antaisi ymmärtää, ettei suomalainen sisustusarkkitehtuurin kenttä välttämättä koostu pelkästään suomalaisista sisustusarkkitehteistä. Ensiaskeleeksi kyselyssä

ehdotettiin nettisivujen kääntämistä englanniksi, mikä osittain onkin tehty. Tosin yhdistyksen sisällä on Borgin mukaan pohdittu kansainvälisen toiminnan mielekkyyttä ylipäätään käytettävissä olevilla resursseilla (2020). Myös ulkomaalaisten mukaan ottamista toimintaan, kuten toimistotyöhön tai juhlien järjestämiseen, nostetaan ajatuksena, mikä tosin näyttäisi yhdistyksen toimintaperiaatteiden mukaan mahdolliselta vain, jos aktiivisia kansainvälisiä jäseniä on mukana SION toiminnassa. Tässäkin asioiden muuttaminen tapahtunee helpommin sisältä käsin.

3.6 SIO ennen ja nyt

Sisustusarkkitehdit SIO ry:n perustamisen aikoihin jäsenkriteerit olivat tiukat, mutta niin jäsenistön sisällä kuin sen ulkopuolella oli halukkuutta hyväksyä jäseneksi B-osastolta valmistuneita löyhemmin kriteerein. Lopulta kevyempien jäsenvaatimusten kannattajien kanta näyttäisi voitaneen, ja nykyään jäseneksi pääsee useasta eri sisustusarkkitehteja kouluttavasta korkeakoulusta. Jäsenkriteerejä, kuten mistä koulusta valmistuneita hyväksytään, tarkastellaan tasaisin väliajoin. Erilaisilla koulutustaustoilla on kuitenkin päässyt jäseneksi poikkeusjärjestelyin alusta asti.

Puheenjohtajan pestiin on pääsääntöisesti valittu mies, vaikkakin ensimmäinen nainen toimi järjestön puheenjohtajana jo 1950-luvun puolivälissä. Jäsenistössä molemmat sukupuolet ovat olleet edustettuina alusta asti, mutta sukupuolijakauman muutokset on järjestössäkin huomattu. Borgin (2020) mukaan miesten väheneminen alalla on jatkunut jo kolmekymmentä vuotta.

SIO on alusta asti pyrkinyt tietoisesti määrittelemään ammattia nimikkeestä lähtien, ja edelleen tämänkin tutkimuksen puitteissa on luontevinta nojata SION määritelmään sisustusarkkitehdista. SION ensimmäinen konkreettinen saavutus oli palkkiotaulukko, jossa määriteltiin sisustusarkkitehdin palkkioprosentti työn vaativuuden mukaan. Kilpailua pyrittiin säännöstelemään ja esimerkiksi henkilökohtaista mainontaa paheksuttiin. Kilpailun ja mainonnan osalta asiat ovat kääntyneet aikojen muuttuessa täysin: Yksittäisiä toimistoja mainostetaan jopa järjestön omilla nettisivuilla ja suunnittelutyön hinnat määräytyvät nykyään vapailla markkinoilla, jälkimmäiseen määräys tulee tosin EU-tasolta. Hinnotteluapua järjestöltä saa edelleen välillisesti Ornamon kautta. Helsinki-keskeisyys on yhteistä järjestön historiassa ja nykyhetkessä.

Kollegiaalisuutta on korostettu järjestössä alusta alkaen, ja sen ylläpi-

tämiseksi SIO tekee edelleen töitä. Me-henkeä pidetään tärkeänä, ja sitä vaalitaan erilaisten yhteisten juhlien avulla, joissa tavataan myös sidosryhmiä. Alan edustaminen ulospäin nähtiin yhtenä SION tärkeistä tehtävistä, ja viestintää SIO tekee sekä sisäisesti että ulospäin. Kyselyssä palveluista toivottiin modernimpia, mutta kovin konkreettisia keinoja ei esitetty (Vastaus kyselytutkimukseen 2020). Toisaalta järjestön sisällä pohditaan jo nyt tiettyjen palveluiden mielekkyyttä tämänhetkisillä resursseilla. Kansainvälisyyttä pidetään yllä muun muassa kuulumalla alan eurooppalaiseen järjestöön, mutta kyselyssä kansainväliset suunnittelijat toivotaan otettavan paremmin huomioon järjestön sisällä (Vastaus kyselytutkimukseen 2020). Kaikki eivät koe saavansa kaipaamiaan palveluita SIOlta ja valitsevat siksi jättäytyä järjestön ulkopuolelle. Järjestötoimintaa ei yleisesti koeta enää houkuttelevana.

Alkuajoistaan SIO on kasvanut moninkertaiseksi, ja jäsenmäärältään se on edelleen Ornamon suurin jäsenjärjestö. Jäsenten määrä vaikuttaa suoraan budjettiin, mutta SIOlle jäsenmaksuista jäävä osuus jää murto-osaan akateemisten alojen normaaleista järjestömaksuissa (Borg 2020). Oman järjestön olemassaoloa pidetään yhä nykyään tärkeänä ja SIO-päätte nähdään edelleen ammattikuvaa nostavana tekijänä.

”

Sisustusarkkitehdin tavoitteena on luoda toimeksiantajan ja käyttäjän tarpeisiin sopivia, tarkoituksenmukaisia ja viihtyisiä toimintaympäristöjä ottamalla huomioon taloudelliset ja ympäristöeettiset näkökohdat. Sisustusarkkitehti yhdistää rakenteet, kalusteet, valon, värit ja materiaalit toimivaksi kokonaisuudeksi ja luo tiloihin tunnelmaa valaistuksen sekä käytännöllisten ratkaisujen avulla. Sisustusarkkitehti toimii yhteistyössä toimeksiantajien, tilan käyttäjien, arkkitehtien, urakoitsijoiden ja erikoissuunnittelijoiden (rakenne-, sähkö-, LVI-suunnittelijat) sekä erilaisten kaluste- ja materiaali-toimittajien kanssa.

(SIO Mitä teemme 2020.)

”

4.1 Sisustusarkkitehdin työn historiaa

Sisustusarkkitehdin ammatti alkoi hahmottua 1900-luvun alussa taideteollisen murroksen ja koulutuksen luodessa kysyntää ja edellytyksiä uudelle ammattilaisten ryhmälle (Korvenmaa 107–108), kuten luvussa yksi kerrottiin. 1950-luvun alussa sisustusarkkitehdit työskentelivät joko huonekalutehtaissa, valtion ja kuntien rakennusvirastoissa, arkkitehtitoimistoissa tai omissa toimistoissa. Aaltosen väitöskirjassaan tarkemmin esittelemät sisustusarkkitehdit Carin Bryggman ja Lasse Ollinkari ovat hyviä esimerkkejä siitä, kuinka kokemusta saatettiin hakea arkkitehtien palveluksessa ennen oman toimiston perustamista. Sisustusarkkitehdit näyttäisivät keskittyneen Helsinkiin, joskin jo SIO:n ensimmäisissä jäsenkirjoista löytyy merkintöjä muualla toimineista ammattilaisista. (Aaltonen 2010, 226–248.)

Omat toimistot olivat 1950-luvun ilmiö. Ne työllistivät harvoin muita, ja töitä tehtiin usein koti-toimistolta käsin. Erilaisista taitelija-suunnitteli- ja -pariskunnista löytyy esimerkkejä niin meiltä kuin maailmalta (Aaltonen 2006, 64–65), ja vaikkei puoliso olisikaan ollut virallisesti toimiston palkkalistoilla, saattoi perhe tukea työskentelyä muilla tavoin. SIO:n vuonna 1963 teettämä kysely sisustusosastolta vuosina 1949–1963 valmistuneille sisustusarkkitehdeille näytti jo selvän suunnan ammatin kehityksessä: vastanneista 124 sisustusarkkitehdistä valta osa työskenteli joko arkkitehti- tai sisustusarkkitehtitoimistossa. 29 vastaajaa työskenteli freelancerina tai omassa toimistossa. Omassa toimistossa työskentelevistä vain neljä työllisti kollegoja. (Aaltonen 2010, 226–248.)

Aaltosen (2010, 234) tekemä vertailu Ollinkarin ja Bryggmanin välillä osoittaa, ettei sukupuoli näytä määrittäneen sisustusarkkitehdin töiden ”määrää, laatua tai vaativuutta”. Koulutus ja työelämä eivät siis hylki-neet naisia, vaikkakin ovet alan opettajaksi avautuivat naisille suhteellisen myöhään (Aaltonen 2006, 63–64; Aaltonen 2010, 236–237). Alan kaanoniin on lähinnä päätynyt miehiä historian tasaisesta sukupuolija-kaumasta huolimatta (esim. Korvenmaa 1999, 108 [esitellyt sisustusarkkitehdit]; SIO Mitä teemme [Vuoden sisustusarkkitehti / Vuoden kaluste-suunnittelija 1982-2019] 2020).

Sisustusarkkitehtien töiden laajuus vaihteli pienistä suuriin. Yksityisten asuntojen sisustuksen tilaajat olivat usein kouluttautuneita, vakavaraisia ja yhteiskunnallisesti hyvässä asemassa olevia henkilöitä, ja esimerkiksi johtajien kotisisustukset saattoivat myöhemmin poikia julkisia toimeksiantoja kotiasiakkaiden omistamien yritysten parissa. Sisustusten lyhyti-

käisyys tiedostettiin (Aaltonen 2010, 234; Korvenmaa 1999, 128), mutta toisaalta sisustusten päivitys toi uusia tilauksia. Julkisten tilojen kohdalla oli myös havaittavissa pienimuotoista erikoistumista. Koti kuitenkin korostui alan julkisuuskuva. Työt ja sisustusarkkitehtien omia koteja esiteltiin lehdissä, ja kuvissa korostuivat kokonaissisustukset ja kalusteet (Korvenmaa 1999, 128). Merkille pantavaa ammattikuvan kannalta on myös SION vuonna 1964 Otavan isoon tietosanakirjaan antama määrittelemä sisustusarkkitehdista, jossa julkista tilaa ei mainittu lainkaan. (Aaltonen 2010, 78; 234–237.)

Ennen sisustusarkkitehti-ammattinimikkeen vakiintumista, käyttivät Aalto-yliopiston edeltäjien B-osastolta valmistuneet vaihtuvia ammattilaisuutta kuvaavia termejä kuten huonekaluarkkitehti, huonekalusommittelija ja -piirtäjä, sisustussommittelija sekä sisustustaiteilija. Ensimmäisten joukossa sisustusarkkitehti-nimikettä on tiedettävästi käyttänyt Arttu Brummer-Korvenkontio jo vuonna 1919 (Aaltonen 2010, 52; Korvenmaa 1999, 119). Vielä nimikkeen vakiinnuttua saattoi lehdestä lukea sisustusarkkitehtia tituleerattavan arkkitehtinä. Lopullisen nimikkeen vakiintumisen ja vakiinnuttamisen taustalla olivat 1940-luvulta alkaen lisääntynyt sisustustoimeksiantojen osuus sekä halu lähestyä arkkitehtien ammattikenttää niin toimeksiantojen kuin arvostuksenkin osalta. Tila- ja kalustesuunnittelijoille ei tullut erillisiä nimikkeitä, sillä molempia töitä tehtiin ristiin ja koulutus oli yhteistä. (Aaltonen 2010, 45; 82; 249.) Sisustusarkkitehti-nimellä haluttiin tietoisesti lähentyä arvostettuja arkkitehteja ja ehkä ottaa askeleita kauemmas koristetaiteilijuudesta. (Aaltonen 2010, 70; 72.) Sisustusarkkitehtien siirtyessä edelleen laajempien kokonaisuuksien hallintaan, pääasiassa julkitilojen suunnitteluun, syntyi kentälle jälleen mahdollisuus uudelle ammattikunnalle sisustusarkkitehtien vanhan tontin täyttämiseksi. Näin syntyi sisustusneuvojen koulutus ja nähdäkseni sisustussuunnittelijoiden ammattikunta, jossa erona sisustusarkkitehtien uutta luovaan työhön, työnkuvaan kuului valmiiden palikoiden järjestely, esimerkiksi irtokalusteiden valinta. (Karhunen ym. 1976, 54.)

Sisustusarkkitehtien palkkauksesta on säilynyt vain vähän tietoa alan varhaisilta vuosilta, minkä vuoksi eroja Bryggmanin ja Ollinkarin saamista palkkioista ei ole päälähdeoksessa selvitetty. Sisustusarkkitehdit SIO ry:tä käsittelevässä luvussa on kuitenkin kerrottu taksojen määrittelyn tärkeydestä jäsenille jo varhain. Ensimmäisessä palkkiotaulukossa oli kolme eri palkkioluokkaa, joissa sisustusarkkitehdin palkkioprosentti määräytyi suunnittelukohteen ja sen määritellyn vaativuusasteen mukaan. Esikuvana palkkiotaulukon laadinnassa käytettiin Arkkitehtiliiton vastaavaa, ja Aaltonen (2010, 72) kuvaakin SION käsittelyn yhteydessä

sisustusarkkitehtien vahvaa halua ”saada hyväksyntää arkkitehdeilta” ja ”päästä arkkitehtien ammattialueelle”.

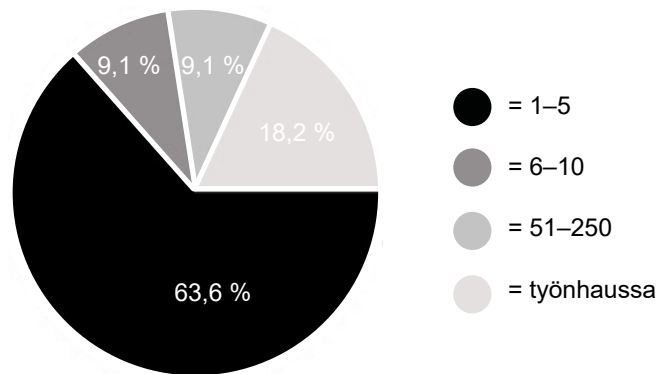
Osa varhaisista sisustusarkkitehdeistä oli pyrkinyt opiskelemaan arkkitehtuuria ennen suuntautumista sisustusarkkitehtuuriin, kuten oli Ollinkarin laita. Bryggman puolestaan edusti toista yleistä, perheen sisäistä, linkkiä arkkitehteihin (Aaltonen 2006, 64). Bryggmanin kohdalla kuu-luisan isän, Erik Bryggmanin, ammatti vaikutti todennäköisesti tyttärensä suuntautumiseen. Sisustusarkkitehtuuriin parissa työskentelyä pidettiin kenties naisille soveltuvampana ammattina kuin arkkitehtuuria. Sisustusarkkitehdit työskentelivät arkkitehtitoimistossa joko työntekijöinä tai tekemällä itsenäisesti sisustuksia arkkitehtien kohteisiin alihankintana (Korvenmaa 1999, 122). Vaikka arkkitehdit olivat jopa virallisesti esikuvia SIOlle, alettiin koulutustason noustua jo 1960-luvulla korostaa sisustusarkkitehtia ”itsenäisenä suunnittelijana. (Aaltonen 2010, 72; 234–237.) Sisustusarkkitehdin ammatti täyttää Weberin (1904–1905, 58; 121) kutsumusammatin kriteerit.

Seuraavissa nykyhetkeä kuvaavissa alaluvuissa on tätä tutkimusta varten toteutetun kyselyn lisäksi käytetty vertailupohjana Ornamon työmarkkinakyselyä vuodelta 2020, jonka pohjalta raportin on laatinut Pekka Lith (2020). Ornamon teettämän kyselyn haasteena tässä yhteydessä on, ettei sisustusarkkitehtien vastauksia pysty erottelemaan järjestön muun jäsenistön vastauksista. Ornamon kyselyn vastaajista isoin vastaajaryhmä on kuitenkin sisustusarkkitehdit ja iso osa vastaa päätoimialakseen tila- tai kalustesuunnittelun. Vertailu huomattavasti suppeampaan, mutta vain sisustusarkkitehdeille tätä tutkimusta varten tehdyn kyselyn vastauksiin on mielekästä erojen ja yhtäläisyyksien selvittämiseksi.

4.2 Missä, miten, millaisissa kokoonpanoissa ja kenelle töitä tehdään?

Tätä tutkimusta varten toteutettuun kyselyyn vastanneiden sijoittuminen työmarkkinoille mukaillee pääosin Ornamon Työmarkkinakyselyn 2020 tuloksia. Opinnäytteen kyselyn vastaajista 9 teki koulutustaan vastaavaa työtä; kolme teki töitä jossain suhteessa sekä palkansaajana että omissa nimissään eri yritysmuodoissa, kaksi teki töitä vain palkansaajana, kaksi pelkästään toiminimellä, yksi kevytyrittäjänä ja yksi oli työskentelemässä yrityksessä osakkaana (Vastaukset kyselytutkimukseen 2020). Ornamon työmarkkinakyselyn (2020) tapaan tätä tutkimusta varten tehty kysely kertoo alan monimuotoisesta työmarkkinarakenteesta. Sisustusarkkitehdeillekin näyttäisi olevan melko yleistä yhdistää palkkatyötä ja omissa nimissä tehtävää työtä. Ornamon jäsenistön antamien vastaus-

Henkilöstön määrä yrityksissä, joissa kyselyn vastaajat työskentelivät

ten mukaan palkkatyön ja yrittäjyyden yhdistämisen taustalla voi olla erilaisia syitä: töillä ansaitaan esimerkiksi lisätuloja osa-aikatyön ohella tai palkkatöitä tehdään vakaana talouden takaamiseksi, jotta omassa yrityksessä pääsee toteuttamaan omia taiteellisia visioita. Ornamon tutkimuksessa todetaan, että moni vastaajista uskoi tulevaisuudessa tekevänsä vaihtuvia ajanjaksoja yrittäjänä, palkansaajana ja freelancerina, mikä näyttäisi olevan uusi normaali. (Ornamon työmarkkinakysely/Lith 2020.)

Samoin kuin Ornamon kyselyssä, valtaosa vastaajista tätä tutkielmaa varten toteutetussa kyselyssä työskenteli pienissä kokoonpanoissa; 7 työskenteli alle kuuden hengen työyhteisössä, joista ainakin kolme (toiminimi- ja kevytyrittäjä-nimikkeillä) teki töitä yksin. Lisäksi vastaajista yksi työskenteli 6–10-hengen ja yksi 51–250-hengen toimistoissa. Työttömien työnhakijoiden määrä vastauksissa on prosentuaalisesti ylikorostunut (18 %) luultavasti siksi, että vastaajista lähes puolet olivat valmistuneet vuosien 2019 ja 2020 aikana, jolloin oman alan työpaikkaa ei välttämättä vielä ole löytynyt. (Vastaukset kyselytutkimukseen 2020.) Kulunut koronavuosi on tuskin helpottanut uusien työntekijöiden pääsyä markkinoille. Yleisesti Ornamon kyselyn mukaan palkansaajina työskentelevillä muotoilijoilla on kuitenkin hyvä luottamus oman työpaikan säilymiseen, vaikkakin luottamus oli jonkin verran laskenut edellisestä vuodesta. Myös yrittäjistä kaksi kolmasosaa koki yritystoimintansa olevan vakaalla tai melko vakaalla pohjalla Ornamon kyselyn perusteella. (Ornamon työmarkkinakysely/Lith 2020. 3;38.)

Opinnäytteen kyselyyn vastanneet työskentelivät yrityksissä, joiden päätoimialoja olivat tilasuunnittelu, arkkitehtuuri, kalustesuunnittelu, muotoilu, työympäristön kehittäminen sekä näyttelysuunnittelu toimistojen käyttäessä päätoimialaansa kuvaavia nimiä sisustusarkkitehtitoimisto, arkkitehtitoimisto ja yksityiset elinkeinonharjoittajat nimikkeitä muotoilun tuottaja ja sisustusarkkitehti; muotoilija. Nimikkeissä ja toimiston toimialaa kuvaavissa osissa näkyy hyvin SIOa käsittelevässä luvussakin esitetty huomio alan monimuotoisuudesta: kenttä on heterogeeninen. Töitä tehtiin vaihtelevasti omalla, jaetulla tai alivuokratulla toimistolla, asiakkaan luona työpajojen ja kokousten merkeissä sekä kotona. Eräissä vastauksessa nostettiin esiin vuoden 2020 poikkeustila ja sen vaikutus työskentely-ympäristöön: koronapandemian takia kaikki työskentely oli siirtynyt kotiin. (Vastaukset kyselytutkimukseen 2020.) Ornamon kyselytutkimuksen mukaan etätöiden osuus onkin kasvanut vauhdilla, millä on niin positiivisia kuin negatiivisia vaikutuksia työntekoon (Ornamon työmarkkinakysely/Lith 2020, 48).

Sisustusarkkitehtien asiakaskuntaan kuuluvat kuluttajat, valmistajat ja rakennuttajat (Korvenmaa 1999, 111). Palveluiden tilaajina opinnäytteen kyselyn vastaajat mainitsivat yritykset, julkisen tahon, yksityiset kotitaloudet sekä yhdistykset, ja toimeksiantojen suuruus näyttäisi korreloivan toimiston kokoon: kyselyyn vastanneiden kaksi suurimmassa yrityksissä työskentelevää arvioivat toimeksiantojen olevan keskiuuria ja suuria, kun taas pienemmissä alle kuuden hengen yrityksissä työskentelevät arvioivat toimeksiannot pieniksi tai keskiuuriksi. Sukupuolen ei tässä suppeassa kyselyssä havaittu ohjaavan henkilön työmarkkina-asemaa, tosin aiempiin havaintoihin esimerkiksi luottamustehtävien osalta liittyen on kiinnostavaa, että ainut osakas kyselyyn vastanneiden joukossa on mies. (Vastaukset kyselytutkimukseen 2020.) Ottavatko miehet helpommin suurempaa vastuuta työelämässä?

4.3 Miten aaltolaiset näkyvät kentällä?

Kuten aiemmasta alaluvusta käy ilmi, voi tätä tutkielmaa varten tehdyn kyselyn vastausten perusteella Aalto-yliopistosta taiteen maisteriksi valmistuneiden sisustusarkkitehtien ja kalustesuunnittelijoiden päättellä työskentelevän palkollisina, itsensä työllistävinä tai yhdistelemällä näitä kahta. Valmistumisvuosi ei suoraan näyttäisi vaikuttavan työmarkkina-asemaan, joskin kaikki vastaajat, joiden ansiot koostuivat kokonaan yritystoiminnasta, olivat valmistuneet vähintään viisi vuotta sitten. Toisaalta kokeneimpien joukosta löytyi myös pelkästään palkansaaajina työskenteleviä. (Vastaukset kyselytutkimukseen 2020.)

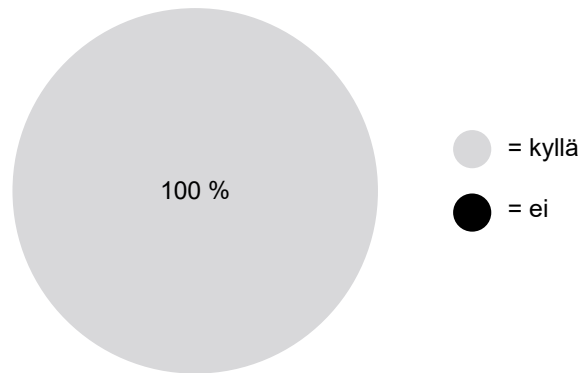
Huomionarvoista vastaustuloksissa on sukupuolten väliset erot työkokemuksessa: Naisilla näyttäisi olevan jotakuinkin yhtä monta vuotta työkokemusta kuin heillä on aikaa valmistumisesta; miehillä sen sijaan oli työvuosissa huomattavasti enemmän kokemusta suhteessa valmistumisvuoteen, mikä viittaisi siihen, että töitä on tehty jo opiskeluaikana tai ennen opiskelua. Mielenkiintoisesti miehet olivat myös kokeneet huomattavasti vähemmän tahatonta työttömyyttä uransa aikana: Naisista neljä kuudesta oli ollut tahtomattaan työtön, kun miehistä vastaava lukema oli yksi viidestä. Hakeutuvatko miehet enemmän töihin ja harjoitteluihin jo opiskeluaikana? Kyselyn perusteella on mahdollista sanoa, millainen rooli sukupuolella on ollut työttömyysjaksoihin, mutta ennen valmistumista hankittu työkokemus näyttäisi ainakin vaikuttavan positiivisesti työllisyyteen. Yliopistossa harjoittelujakso ei ole pakollinen, minkä kyselyssä arvioitiin heikentävän yliopistosta valmistuneiden asemaa markkinoilla. (Vastaukset kyselytutkimukseen 2020.)

Osa kyselyn vastaajista näki Aalto-yliopistosta valmistuneiden lähtevän takamatkalta työelämään business-puolen opetuksen jäädessä puutteelliseksi, kuten koulutusta käsittelevässä luvussa on kerrottu. Eräs vastaajista avasi näkemyksiään kertoen, että ”itsenäisesti ajattelevia suunnittelejoita karsastetaan työelämässä, missä suoraviivaisuus ja kaupallisuus ovat business-mielessä tehokkaampaa.” Yliopistolta ei koettu saavan eväitä yrittäjyyteen. Toiset kyselyn vastaajista näkivät kuitenkin akateemisen tutkinnon tuoman ymmärryksen ja itsenäisen ajattelemisen taidon olevan hyödyksi työelämässä, ja samankaltaiset ominaisuudet nousevat esiin myös Aalto-yliopiston Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulusta vuonna 2014 valmistuneille maistereille teetetyssä uraseurantakyselyssä (Aalto-yliopisto Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulusta valmistuneet työelämässä 2019). Eräs opinnäyttekyselyn vastaaja koki yliopistossa opimansa ”kyvyn hallinnoida isompaa kuvaa suunnittelussa” hyödylliseksi ominaisuudeksi työelämässä. (Vastaukset kyselytutkimukseen 2020.)

Kyselystä välittyi vastanneiden taiteen maistereiden intohimo omaan tekemiseen ja alaan. Moni kuvasi kiinnostuksen saaneen alkunsa jo lapsena, ja edelleen sisustusarkkitehdin ammatti näyttäisi helposti täyttävän kutsumusammattin määritteen. Vastaajat kertovat ominaisuuksistaan, jotka ovat ohjanneen hakeutumista alalle: luovuus, piirustustaito, taiteellisuus, intohimo ja kiinnostus kalustesuunnitteluun ja muotoiluun. SION puheenjohtaja ja sisustusarkkitehti (TaM) Ahlroos (2020) mainitsi kohdallaan isovanhempien taiteellisten ammattien viitoittaneen tietä ammatinvalintaan. Kyselyssä moni oli saanut kipinän sisustuslehtiä selaamalla tai sisustusohjelmia katsoessaan. Sosiaalisen median korostunut vaikutus mainitaan niin ikään kyselyn vastauksissa: Erään vastaajan mukaan hyvällä markkinointiosaamisella voi saavuttaa huomattavan etulyöntiaseman, joka tärkeydessään saattaa jopa ohittaa koulutuksella hankitun ammattitaidon. Toinen kyselyn vastaajista, samoin kuin SION puheenjohtaja Ahlroos (2020), kertoi jossain vaiheessa harkinneensa arkkitehdin ammattia, mutta päätyi sisustusarkkitehtuuriin kokiessaan matemaattisten taitojen olevan arkkitehdin ammattiin riittämättömällä tasolla. (Vastaukset kyselytutkimukseen 2020.)

Vaikka vastaajat olivatkin päässeet kutsumusammattiinsa ja tyytyväisyys opintoihin oli pääasiassa hyvää, koettiin akateemisen opiskelun ja työelämän realiteettien olevan usein liian kaukana toisistaan. Aalto-yliopiston Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulun uraselvityskyselyssä (2019) itseohjautuvuus, yhteistyötaidot, kyky oppia ja omaksua uutta sekä luovuus ovat tärkeimmät nykyisessä tehtävässä tarvittavat taidot. Uraselvityskysely tehdään, tai ainakin julkaistaan, ainoastaan kouluittain,

Olisitko urasi jossain vaiheessa kaivannut apua työn hinnoitteluun?

ei koulutusohjelmittain, jolloin kohdennettu sisältö jää hyödyntämättä koulutusohjelmien kehittämiseksi. Niin ikään nuorien tekijöiden arvokkaat kohdennetut palkkatiedot jäävät saamatta, mikä olisi mielestäni Aalto-yliopiston sisustusarkkitehtien ja kalustemuotoilijoiden kohdalla hyvin tärkeä tieto yliopiston tarjotessa ylempään korkeakoulututkintoon tähtäväää koulutusta ainoana Suomessa. Koska sisustusarkkitehteja on verrattain vähän eikä nimike ole suojattu, julkaisee esimerkiksi Tilastokeskus analyysijaan vain sisustus suunnittelun osalta (Ornamon Työmarkkinakysely/Lith 2020). Yritän seuraavassa alaluvussa hahmottaa suuntaviivoja sisustusarkkitehdin palkasta ja hinnoittelusta opinnäytteen kyselyn vastausten ja Ornamon Työmarkkinakyselyn pohjalta.

4.4 Sisustusarkkitehdin arvostus ja palkka

Ornamon työmarkkinaraportissa saatuja vastauksia palkkatasosta ei eritellä ammattinimikkeen, toimenkuvan tai työnantajan toiminimen perusteella pienistä vastaajamääristä johtuen. Mikäli sisustusarkkitehdit ovat vastanneet palkkakyselyyn prosentuaalisesti samalla innolla kuin koko kyselytutkimukseen muuten, olisi vastanneita sisustusarkkitehteja noin 64. (Ornamon Työmarkkinatutkimus/Lith 2020.) Kuten ensimmäisessä luvussa kerrottiin, vastasi tätä tutkielmaa varten toteutettuun kyselyyn 11 sisustusarkkitehtia, eli huomattavasti vähemmän kuin Ornamon kyselyyn. Jäljempänä esitetyjä lukuja ei siis voi pitää yleispätevinä, eikä niistä ole tarkoituksenmukaista laskea keskiarvoja tai mediaaneja. On syytä painottaa, että kyse on yksittäisistä esimerkeistä, eikä kaikkia palkan vaikuttavia tekijöitä ole kyselyssä selvitetty. Osassa vastauksia jää myös epäselväksi sisältyvätkö arvonlisäverot ilmoitettuun laskutushintaan kysymyksenasettelun epätarkkuuden vuoksi, mikä tekee vertailusta entistä hankalampaa. Silti esimerkit ovat kiinnostavia ja jopa tärkeitä, kun hinnoittelua ei opeteta ja palkkataulukkoa ei ole. Erityisen tärkeänä pidän aloittelevien sisustusarkkitehtien ja kalustemuotoilijoiden esimerkkejä, sillä nämä voivat auttaa alalla aloittelevia suunnittelijoita hahmottamaan odotettavissa olevaa palkkatasoa.

Tätä tutkielmaa varten toteutetussa kyselyssä vuoden 2019 alun jälkeen valmistuneiden palkat olivat noin 20 €/h. +/- kahden vuoden työkokemuksella palkka jäi vastaajilla muutamaa euroa vajaaseen 20 €/h ja yli viiden vuoden kokemuksella tuntipalkka nousi paria euroa yli kahden ympin. Jälkimmäisessä ei tosin voi enää puhua aloittelevasta suunnittelijasta työkokemuksen perusteella. Kyselyyn vastanneen palkkatyötä tekevän sisustusarkkitehdin palkka viiden vuoden kokemuksella oli 3600 €, mikä ylittää Ornamon (2020) palkkakyselyn keskiarvon ja mediaanin. Ylin an-

nettu kuukausipalkka vastaajien kesken oli 4000 € reilusti yli kymmenen vuoden työkokemuksella, mikä sijoittuisi Ornamon työmarkkinakyselyn (2020) yläkvartaaliin jääden kuitenkin korkeasti koulutettujen yleisestä mediaanikuukausipalkasta (4144 €) (Ornamon työmarkkinakysely/Lith 2020, viitattu Tilastokeskukseen). (Vastaukset kyselytutkimukseen 2020.)

Vastanneilla itsensä työllistävillä tuntiveloitukset vaihtelivat suuresti, mikä niin ikään mukailee Ornamon työmarkkinakyselystä (2020) saatuja vastauksia. 5 – 10 vuoden työkokemuksella veloitettiin 60 – 120 €/h. Alimmalla tuntiveloituksella työskentelevän menoja pienentäneen kotoa käsin työskentely ja ylimmän 120 €/h veloituksen vastannut ilmoittaa yrityksen päätoimialaksi muotoilun. Muuten annettujen ja pyydettyjen tietojen perusteella vastaajien toimeksiannoissa ja työskentelypaikoissa ei näyttäisi olevan suuria eroja. Sukupuolten välisistä mahdollisista palkkaeroista ei teetetyt kyselyn perusteella voi sanoa mitään. (Vastaukset kyselytutkimukseen 2020.) Ornamon työmarkkina raportissa (2020) mainitaan kuitenkin Tilastokeskuksen palkkarakennetilastoista selviävä sukupuolten välinen palkkaero sisustussuunnittelualalla: naisten palkat olivat 88 – 90 % miesten palkoista vuonna 2018.

Hälyttävien, joskaan ei yllättävien, havainto kyselystä oli se, että 100 % vastaajista olisi uransa jossain vaiheessa kaivannut apua työnsä hinnoitteluun. Luovan alan palkka- ja palkkauskäytännöt ovat olleet esillä laajemminkin, ja syksyllä 2020 julkaistu Taiteen edistämiskeskuksen Reilun Taiteen Manifesti nosti esiin ongelmat taidealojen palkkakäytännöissä: Työstä kuuluu saada vastineeksi rahallinen korvaus – ei t-paitoja, ilmaista pahvia tai näkyvyyttä (Reilun Taiteen Manifesti 2020). Suomen Taiteilijaseura onkin osana kampanjaa julkaissut ensi kertaa Ohjeita kuvataiteilijan työn hinnoitteluun, jossa se viittaa useiden lähialojen palkkasuosituksiin (Suomen Taiteilijaseura 2020).

Kuten aiemmin mainittu, on ilmaisen työvoimankäyttö puhututtanut myös alallamme, ja palkkataulukkokin on aikanaan ollut käytössä. Tätä tutkimusta varten on pyydetty Kilpailu- ja kuluttajavirastolta tarkennusta siitä, miksei Ornamo voi antaa esimerkiksi vähimmäispalkkasuosituksia, jotka helpottaisivat huomattavasti etenkin vastavalmistuneita, mutta vastaus ei saatu opinnäytteen palautukseen mennessä. Palkan suuruus ja hinnoitteluperusteet koostuvat useista osa-alueista, kuten sekä Ahlroos (2020) että Borg (2020) huomauttavat. Ahlroos mainitsee esimerkiksi pääsuunnittelijan pätevyyden saamisen palkkatasoa mahdollisesti nostavana tekijänä.

Kyselyn Sana on vapaa -osiossa eräs vastaaja haluaa tuoda esiin alan pirstaloituneen arvostuksen. Vastaajan mielestä rima alalle hakeutumiseen on matala, esimerkiksi alalle ilmaantuneiden ”kirjekurssien” johdosta. (Vastaus kyselytutkimukseen 2020.) Tulkitsemme vastausta siten, että liiallinen tarjonta sisustusarkkitehti- ja -suunnittelijakoulutuksessa aiheuttaa ylitarjontaa, mikä puolestaan johtaa osaamisen arvostuksen vähenemiseen ja ennen kaikkea kuluttaja-asiakkaiden maksuhalukkuuden alenemiseen. Ajatus on mielenkiintoinen esimerkiksi sosiologien Larsonin (1977) ja Weberin (1922) tutkimuksiin peilaten: he katsovat ammattilaisten laadun ja määrän toisinaan toisensa poissulkevinä tekijöinä, ja Larson korostaa myös koulutuksen merkitystä määrään ja laadun vaikuttajana.

Borg (2020) arvioi haastattelussaan sisustusarkkitehtien saavuttaneen Suomessa aseman ja arvostuksen, josta on syytä pitää kiinni. Myös useasta kyselyn vastauksesta voi tulkita, että suunnittelijoiden itsensä mielestä arvostusta on. SION tärkeimmäksi tehtäväksi mainitaan esimerkiksi ”pitää sisustusarkkitehtien arvostusta yllä”, toisaalta eri vastaajan mielestä SION tärkein tehtävä olisi ”nostaa ammattikunnan arvostusta”.

4.5 Onko sisustusarkkitehti-nimike paras?

Sisustusarkkitehdin moninainen toimikenttä, soveltavien taiteiden vaikea rajaaminen ja sijoittuminen teknisen ja taiteellisen välimaastoon ovat luultavimmin osasyistä, joiden vuoksi sisustusarkkitehdin ammattinimike on toisinaan edelleenkin häilyvä. Aaltosen (2010, 251) mukaan ammattista löytyy piirteitä, joiden mukaan taiteilija, muotoilija tai arkkitehti olisi voinut päätyä nimikkeeseen. Sisustusarkkitehti-nimikkeen vakiintuminen vei aikaa, ja esimerkiksi Ornamon varhaisissa jäsenkirjoissa silloiselta B-osastolta valmistuneiden ammattilaisten käyttämät työnimikkeet olivat moninaisia eikä sisustusarkkitehti-nimikkeen valinta ollut itsestään selvä. (Aaltonen 2010, 70; 72; Karhunen ym. 1976, 54)

Olen huomannut tittelikeskustelun nostaneen jälleen päätään, esimerkiksi Aalto-yliopiston sisustusarkkitehtiopiskelijoiden keskuudessa, ja halusin siksi sisällyttää tittelipohdinnon tutkimukseen. Esimerkiksi suunnittelutoimisto KOKO 3 pohti jo 1999 sisustusarkkitehti- ja kalustesuunnittelija-nimikkeiden suppeutta kuvaamaan ammattilaisten osaamisalaa (Brandt ym. 1999, 179). Kyselyyn vastanneista suurin osa oli tyytyväisiä sisustusarkkitehti-nimikkeeseen ja piti sitä kuvaavana. Kuitenkin monet ilmoittivat lisäävänsä tittelin perään lisää osaamisalaa kuvaavia nimikkeitä, kuten kalustesuunnittelija, muotoilija, tai näyttelysuunnittelija.

Osa käytti ohella suunnittelija-titteliä, toisaalta joukkoon mahtui myös Aalto-yliopistosta valmistunut taiteen maisteri, joka ei mieltänyt itseään lainkaan sisustusarkkitehdiksi, vaan käytti mieluummin sanaa muotoilija, joka samalla vastaa alemman korkeakouluasteen tutkintonimikettä. Nykyään sisustusarkkitehtikin voi olla valmistunut kummalta tahansa korkeakouluasteelta, minkä vuoksi eräs vastaaja ei nimikkeestä pitänyt. (Vastaukset kyselytutkimukseen 2020.)

11 vastaajasta 3 piti muuta kuin sisustusarkkitehtia parempana ammattinimikkeenä. Sisustusarkkitehtiin tyytyväisistä yksi ilmoitti olevansa muotoilija ja toinen mainitsi kuitenkin yhteyden menevän hiukan ”sisustelun” suuntaan esimerkiksi kiintokalusteiden ja pintamateriaalivalintojen kuullessa monessa projektissa arkkitehdin työkenttään. Lisäksi tyytyväisistä kaksi käytti sisustusarkkitehdin ohella muutakin ammattinimikettä, mikä voi myös johtua vastaajien useammista tutkinnoista. Toisaalta käytetyt lisänimikkeet olivat sellaisia, joiden osaamisalueen tulisi sisältyä sisustusarkkitehdin osaamisalueeseen. (Vastaukset kyselytutkimukseen 2020.)

Nimikkeelle korvaavia ehdotuksia kyselyssä olivat tila-arkkitehti, sisätila-arkkitehti, arkkitehti sekä tilasuunnittelija, josta arkkitehti-sana on kokonaan pudotettu pois (Vastaukset kyselytutkimukseen 2020). Uudelleen virinneeseen tittelikeskusteluun saattaa olla syynä se, että toisen asteen sisustussuunnittelijoiden ja sisustusarkkitehtien välille halutaan selkeämpi raja niiden mennessä ihmisten puheissa ja medioissa usein sekaisin. Ehkä esitetyillä vaihtoehtoisilla nimikkeillä halutaan pois kyselyssäkin mainitusta sisustelun konnotaatiosta tai mielikuvasta tyynynpöyhijänä, jolloin sisustus-sanaa saatetaan pitää luotaantyöntävänä. Lisäksi työkenttä on jälleen murroksessa; toimistojen osaamisalue on entistä laajempi, eikä mahdollisia toimeksiantoja haluta kenties rajata pois liian suppean kuvan antavalla nimellä, kuten suunnittelutoimisto KOKO 3 ajatteli jo vuosituhannen vaihteessa. Onko toiveissa palata lähemmäs kokonaistaideteos ideaalia? Toimistoja, joiden päätoimiala on sisustusarkkitehtuuri voi nykyään nähdä käyttävät sisustusarkkitehtitoimiston sijaan nimessään suunnittelutoimistoa tai sen englanninkielistä versiota design agency.

Aalto-yliopistosta valmistuneiden keskuudessa kyse saattaa olla myös tietynlaisesta identiteettikriisistä laajenevalla ammattilaisten kentällä. Ennen sisustusarkkitehteja koulutti vain yksi koulu, kunnes koulutus laajeni muualle. Aluksi laajenevasta ammattilaisten joukosta korkeimman koulutusasteen saavuttaneet erotti SIO-pääte, joka sekin on nykyään myös alemman korkeakouluasteen suunnittelijoiden saatavilla. Vaikka Aalto-yli-

opistolla on ehdoton etulyöntiasema perinteikkämpänä ja maineikkaana koulutuksen kehtona, ei ylempi koulutusaste näy samalla tavalla ammattinimikkeessä kuin ennen. Pitäisikö TaM ottaa ponnekkaammin käyttöön?

4.6 Suhde arkkitehteihin

Maamme sisustusarkkitehtien ja arkkitehteihin välistä suhdetta on ajan-kohtaista miettiä nyt, kun yliopistomaailmassa alat ovat lähentyneet toisiaan Sisustusarkkitehtuurin koulutusohjelman siirryttyä Arkkitehtuurin laitokselle. Järjestelyn seurauksena sisustus- ja maisema-arkkitehdit sekä arkkitehdit jakavat useamman kurssin kandidaattivaiheessa, erityisesti opintojen alussa, jolloin verkostoituminen puolin ja toisin tulee helpommaksi jo opintojen aikana.

Lähes kaikkien vastaajien mielestä alojen välisessä suhteessa, tai ainakin vuorovaikutuksessa, oli parantamisen varaa. Jotkut olivat kokeineet vähättelyä tai taitojensa epäilyä arkkitehtien suunnalta yhteisten projektien alkaessa, vaikka usein ennakkoluulojen koettiin kadonneen työn edetessä. Useammassa vastauksessa toivottiin, että yhteisissä kohteissa dialogi voisi alkaa aikaisemmin, jotta aikataulut ja suunnitelmat menisivät paremmin yksiin. Projekteissa, joissa vuorovaikutus oli alkanut ammattikunnan edustajien välillä heti projektin alussa, koettiin lopputulos paremmaksi ja yhteistyöhenki mukavammaksi. Myös paremman työnjaon tärkeyttä painotettiin. Eräs vastaaja totesi edelleen tapahtuvan sitä, että tilojen sisustus tilataan suoraan arkkitehdiltä, usein kustannussyistä. Useampi vastaaja mainitsi alojen välisen hierarkian – osan mielestä näennäisiä rakenteita tulisi purkaa, toisten mielestä tämä kehitys oli jo tullut pitkälle, eikä nuoremman polven arkkitehtien nähty ylläpitävän hierarkkista asetelmaa. Erään vastaajan mielestä suhde on jo oikeinkin hyvä. (Vastaukset kyselytutkimukseen 2020.)

SION ja SAFAn välillä dialogi on jatkuvaa, ja yhteistyötä tehdään esimerkiksi tuomaroimalla ristiin erilaisissa juryissa. Lisäksi Bryggman-rahaston stipendi jaetaan vuorovuosin SION ja SAFAn jäsenelle. SAFA on kuitenkin jo kokonsa ja ikänsäkin puolesta isosisaruksen roolissa, ja usein yhteydenotot lähtevät SION suunnalta. ”SION toimistolistalle on myös tullut viime aikoina mukaan arkkitehtitoimistoja, joissa työskentelee sisustusarkkitehteja, mikä on erittäin ilahduttava suuntaus”, Borg (2020) kuitenkin toteaa ja sanoo, ettei pikkusisarus ajatteluun ole mitään tarvetta. Sisustusarkkitehtien työllistymisen arkkitehtitoimistoihin ja sitä kautta alojen välisen suhteen arkipäiväistymisen tuovatkin esiin useat vastaajat (Vastaukset kyselytutkimukseen 2020) sekä molemmat SION haastatellut

”

Sisustusarkkitehteja arvostetaan nykyään enemmän arkkitehtien keskuudessa ja yhteistyö on arkipäiväistymään päin. Edelleen kuitenkin suunnitteluketjussa sisustusarkkitehteja kyykytetään niin projektinjohdon, asiakkaan ja arkkitehtikunnan puolelta. Yksityisasiakkaat erottavat tosin huonommin ammattikuntien eron keskenään. Edelleen arkkitehdeilta ostetaan suoraan sisustuspalveluita ja ohitetaan sisustusarkkitehtien ammattikunnan osaaminen (usein kustannus syistä).

(Vastaus kyselytutkimukseen 2020.)

”

edustajat. Ehkä tätä voidaan pitää eräänlaisena osaamisen tunnustamisena, vaikkei ilmiö uusi olekaan. Ahlroos (2020) lisää vielä sisustusarkkitehtien toisinaan tekevän arkkitehdin töitä arkkitehtitoimistoissa. (Ahlroos 2020; Borg 2020.)

Kyselyssä toivottiin monin sanakääntein kaikkien arkkitehtien oppivan ymmärtävän sisustusarkkitehtisuunnittelun ”potentiaali ja merkitys” (Vastaukset kyselytutkimukseen 2020). Tässä suhteessa Aalto-yliopistolla onkin tiennäyttäjän asema, kun koulutusohjelmat ovat saman laitoksen alla ja monialaisten kurssien järjestäminen on entistä helpompaa. Kyseilyn vastauksissa toivottiin, etteivät sellaiset suunnittelun osa-alueet, jotka voisivat yhtä hyvin olla sisustusarkkitehdin tonttia, automaattisesti päätyisi arkkitehdin pöydälle (Vastaukset kyselytutkimukseen 2020). Kuten Ahlroos (2020) asian hyvin asetteli: ”Lain mukaan rakennusprosessissa pitää olla mukana putkimies, mutta ei sisustusarkkitehtia. Myös arkkitehdin paperit painavat esimerkiksi kilpailutilanteessa enemmän kuin sisustusarkkitehdin.” Asetelmaa voisi osaltaan ravistella se, jos useampi sisustusarkkitehti hyödyntäisi mahdollisuuden tenttiä pääsuunnittelijan pätevyys.

4.7 Työnteko ennen ja nyt

Sisustusarkkitehdin ammatin vasta muotoutuessa painottuivat työt, kuten koulutuskin, kalustesuunnitteluun. 1950-luvulle tullessa huonekalutehtaisten lisäksi työllistymismahdollisuuksia oli valtion ja kuntien rakennusvirastoissa sekä arkkitehtien tai omissa toimistoissa. Kaikki nämä ovat edelleen sisustusarkkitehtien mahdollisia työllistäjiä. Kodin yhteyteen rakennetut toimistot olivat suosittuja 1950-luvulla ja vuonna 2020 koti-työskentelystä on tullut jälleen ”uusi normaali” viimeistään koronapandemian pakotettua ihmiset etätöihin. Ennen tosin kotikonttoreissa työskenteli koko toimisto samassa paikassa. Useamman henkilön työllistäminen sisustusarkkitehtitoimistoissa oli harvinaista. Edelleen iso osa yrittäjistä on yksinyrittäjiä, mutta yleisenä rinnalle on tullut hybridimalli, jossa palkkatyötä ja yrittäjyyttä yhdistetään. Ehdottomasti yleisin työmarkkina-asema sisustusarkkitehdeille näyttäisi kuitenkin olevan palkollinen samoin kuin 1960-luvulla. Suurin muutos lienee kuitenkin työn siirtyminen piirustus-pöydältä tietokoneen näytöille.

Ennen tilasuunnittelun puolella painotettiin kotien sisustusta, mutta painopiste siirtyi vähitellen julkisiin tiloihin. Molempia tehdään kuitenkin edelleen. Aalto-yliopistosta valmistuneilla ei ole enää monopolia sisustusarkkitehtien ammattikentällä niin kuin oli pitkään. Vaikka Aalto-yliopis-

ton sisustusarkkitehdin koulutusta arvostetaan, on osalla huoli siitä, että työuralle lähdetään takamatkalta ammattikorkeakoulusta valmistuneisiin nähden. Palkasta on mahdollista tehdä ennen ja jälkeen -vertailua, sillä tietoja ei ole tarpeeksi kummaltakaan tarkastelujaksolta. Ennen yksityinen mainonta oli paheksuttavaa, nykyään se on lähes elinehto.

Ammattinimikeviidakko oli laaja, kunnes sisustusarkkitehti-nimike vakiintui. Nykyään sisustusarkkitehdin rinnalla käytetään usein myös muita osaamisaluetta kuvaavia nimikkeitä, eivätkä kaikki koulutusohjelmasta taiteen maistereiksi valmistuvat miellä itseään juuri sisustusarkkitehdeiksi. Toisten mielestä jokin muu ammattinimike olisi kuvaavampi, mutta enemmistön mielestä sisustusarkkitehti on osuva ja kuvaava termi. Tätä mieltä on myös SION istuva puheenjohtaja (Ahlroos 2020).

Sisustusarkkitehdin ammatti täyttää yhä kutsumusammatin määritteen. Vaikka nykyäänkin osa pohtii arkkitehtuurin ja sisustusarkkitehtuurin välillä, väittäisin sisustusarkkitehdin ammattia sen verran etabloituneeksi ja hyvin medioissa esillä olleeksi uravaihtoehdoksi, että yhä useampi päätyy suoraan haaveilemaan sisustusarkkitehdiksi pääsystä. Tätä tukee myös laaja koulutustarjonta. Arkkitehdit ovat historiassa olleet usein sekä epävirallisia että virallisia esikuvia sisustusarkkitehdeille. Nykyään suhde arkkitehteihin on arkipäiväistymään päin. Yhteisten projektien osalta korostettiin kuitenkin vuoropuhelun merkitystä heti projektin alussa. Arvostusta on molemmin puolin, toisaalta myös parannettavaa.

Miesten ja naisten tekemissä töissä ei nähty suuria eroja Aaltosen vertailututkimuksessa Bryggmanin ja Ollinkarin välillä, eikä tätä tutkimusta varten toteutetussa kyselyssä, joskin kyselyyn vastanneilla miehillä näytti olevan enemmän työkokemusta valmistuessaan ja työttömyyttä he olivat kokeneet vähemmän. Aiemmin sisustusarkkitehdit hakivat hyväksyntää arkkitehtien ammattikunnalta, nykyään ammatin arvostus on yleisesti hyvällä tasolla ja siitä halutaan pitää kiinni tai jopa edistää.

”

Sisustusarkkitehtuurilla on valtava potentiaali, kun vain uskallamme ottaa sen voiman käyttöömme ilman alistumista näennäisille valtarakenteille. Avointa keskustelua toivoisin syntyvän lisää, ja kannustavaa yhteishenkeä.

(Vastaus kyselytutkimukseen 2020.)

”

Johdannossa asetin tavoitteekseni selvittää, miltä sisustusarkkitehtuurin kenttä näyttää vuonna 2020. Tutkimuskysymystä lähestyttiin kolmesta näkökulmasta, jotka olivat koulutus, ammatillinen yhdistys sekä työ. Sukupuolijakauman kehitystä tyydyttiin tarkastelemaan tilastollisesti jo valmiiksi laajan aiherajauksen rinnalla. Haasteet aikarajauksessa liittyivät aineiston hankintaan; tutkitun ja vertaisarvioidun tiedon kerääminen nykyhetkestä on vaikeaa, ellei mahdotonta. Ajankohtaista aineistoa hankittiin teettämällä kysely alalla työskenteleville ammattilaisille sekä haastattelemalla SION pääsihteeriä ja puheenjohtajaa, joilla työnsä ja luottamustehtävänsä puolesta on hyvä näkemys kentän tilasta. Tekniikan epäluotettavuus paljastui yhdeksi haasteeksi tutkimuksen edetessä; tallenne SION puheenjohtajan, Tatu Ahlroosin, haastattelusta jäi jumiin sovellukseen, ja haastattelua jouduttiin käyttämään lähteenä opinnäyteentekijän muistiinpanojen pohjalta.

Vaikka toteutetun kyselyn laadinta tehtiin huolella, voi jälkepäin todeta osan kysymysten asetelusta olleen liian vapaamuotoisia, mikä teki vastausten vertailusta vaikeaa. Kyselyyn pyydettiin vastaajiksi Aalto-yliopistosta taiteen maisteriksi valmistuneita sisustusarkkitehteja, jolloin suuri osa kentällä toimivista rajautuu tutkimuksen ulkopuolelle. Tämä oli mielestäni tutkimuksen näkökulmilla perusteltavissa. Pienellä tutkimusryhmällä mahdollistettiin avoimiin kysymyksiin panostaminen, ja niistä saatiinkin arvokkaita näkökantoja suoraan kentältä. Pienet vastausmäärät eivät mahdollista yleispäteviä päätelmiä, mutta toimivat hyvänä vertailupohjana muille lähteille. Toistuvat samansuuntaiset vastaukset tarjoavat ajankohtaisen näkymän kentälle, ja toisaalta ristiriitaiset vastaukset kuvastavat alan heterogeenisyyttä.

Nykyhetken peilaaminen sisustusarkkitehtuurin historiaan antoi tutkimukselle paremmat lähtökohdat havaintojen analysointiin. Koska aihekohtaiset vertailut tehtiin jokaisen luvun kohdalla erikseen, keskityn tässä nykyhetkeen. Pohdin myös tutkimustulosta tulevaisuuteen peilaten.

Sisustusarkkitehti-nimikkeellä valmistuu kiihtyvään tahtiin eritasoisia ammattilaisia, joista miesten osuus näyttäisi vähenevän entisestään. Kalustesuunnittelun puolella sukupuolijakauma on hieman tasaisempi, mutta sielläkin naisten osuus on selkeästi miehiä suurempi. Kyselyn vastaajat pohtivat, mikä on Aalto-yliopiston sisustusarkkitehtuurin koulutusohjelman rooli laajenevalla ammattikentällä ja riittääkö kaikille tulevaisuudessa töitä. Aalto-yliopiston sisustusarkkitehtuurikoulutusta arvostetaan ja pidetään tavoiteltavana, mutta ajankohtainen tieto ja alan uudet suuntauokset tulisi vastaajien mukaan nostaa opetukseen (Vastaukset kysely-

tutkimukseen 2020). Opetuksen ikuinen dilemma on, että opetettavista asioista tarvitaan riittävästi tutkimusta ennen tiedon jakamista, jolloin opetus on aina kehityksen jäljessä. Aalto-yliopistolla on kuitenkin hyvät lähtökohdat reagoida tulevaisuuden haasteisiin jopa ennakkoiden, koska yliopistolla on omaa tutkimustoimintaa. Kenties vahvempi akateeminen ja tulevaisuuden teemoihin keskittyvä ote opetuksessa innostaisi opiskelijoita jatkamaan yliopistouraa, jolloin alamme kannalta mielenkiintoista ja toistaiseksi vähäistä tutkimustietoa saataisiin lisää.

Aineiston hankinta Aalto-yliopiston Taiteiden ja suunnittelun korkea-koulun yksittäisen koulutusohjelman tutkimiseen osoittautui odotettua hankalammaksi. Kaikkea koulutusohjelman tutkimiseen tarvittavaa tietoa ei saanut yhdestä paikasta, osa hajautetusta digitaalisesta dokumentaatiosta jäi uupumaan ja osaa ei saanut tietoturvasyistä tutkimuksen käyttöön. Arkistointi vaikutti hajautettuna sekavalta, mikä saattaa liittyä yliopiston keskittämispolitiikkaan. Koulutusalaakohtaisen dokumentaation tulisi olla järjestelmällistä ja täsmällisesti arkistoitua, jotta koulutusta voidaan tulevaisuudessa tarkastella, tutkia ja kehittää. Sopeutumistyö yliopisto-aikaan näyttää olevan kesken myös uuden materiaalin arkistoinnin osalta.

Kyselyn vastaajista kaikki olisivat tarvinnut apua hinnoitteluun uransa aikana (Vastaukset kyselytutkimukseen 2020), ja tutkimuksen alkaessa olettamukseni oli, että vastuu kuuluu alan ammatilliselle järjestölle. Tutkimusta tehdessä selvisi kuitenkin rajoituksia Ornamon mahdollisuuksissa tarjota kohdennettua apua juuri sisustusarkkitehdeille, minkä vuoksi ratkaisu voisi olla hinnoittelun ja business-opetuksen sisällyttäminen yliopisto-opetukseen – jollei pakollisena, niin ainakin vapaaehtoisena. Etenkin tuoreiden tekijöiden palkat ja hinnoittelu kiinnostaa opiskelijoita, ja Aalto-yliopisto kerää jo tietoa valmistuneista uraseurantakyselyllään. Tällä hetkellä kerättyä tietoa ei kuitenkaan näytetä hyödynnettävän koulutusaloittain.

Aalto-yliopisto tarjoaa alan ylintä koulutusta Suomessa, ja olisi toivottavaa, että tämä näkyisi valmistuneiden laadun lisäksi myös palkoissa. Vakaanoloinen Arkkitehtuurin laitos ja sen alaisuuteen siirtyminen tuovat toivottavasti kaivattua pysyvyyttä yliopisto-opiskeluun sekä tiiviimpää yhteistyötä arkkitehtien ja sisustusarkkitehtien välille. Sisustusarkkitehtuurin ja kalustesuunnittelun opiskelijoiden oman opiskelijajärjestön SISTA ry:n perustaminen on nähdäkseni merkkipaalu alan satavuotisessa opetushistoriassa. Yleinen huomio, joka opetusoppaita tarkastelemalla välittyy, on tila- ja kalustekurssien täydellinen irrallisuus toisistaan, esimerkiksi

kiinteitä kalusteita ei suunnitella. Loisiko koulutusohjelman sisäisten osa-alueiden keskinäinen vuoropuhelu parempaa pohjaa myös monialaiseen suunnitteluun?

Sisustusarkkitehdit SIO ry:n haasteena on sama kuin koko järjestötoiminnassa yleensä: järjestötoiminta ei tunnu kiinnostavan. Viestiäkö se siitä, että asiat ovat tarpeeksi hyvin? Ovatko sisustusarkkitehdit liian kiireisiä vapaaehtoiseen järjestötoimintaan vai koetaanko omat vaikutusmahdollisuudet vähäisiksi? Syystä tai toisesta naisia ei ole laajalti hakeutunut tai valittu ylimpään johtoon. Onko viime vuosina puhututtanut mikromanageeraaminen syynä sille, ettei naisilla varsinaisten töiden jälkeen löydy aikaa luottamustehtäviin vai eivätkö naiset hakeudu yhtä herkästi johtotehtäviin?

SIO sai kyselyssä kritiikkiä siitä, että se edustaa niin työnantajia kuin työntekijöitä sekä yliopistosta että korkeakoulusta valmistuneita, jolloin eturistiriitoja syntyy herkemmin. Toisaalta järjestön taholta painotetaan suuremman järjestön tuovan uskottavuutta ja paremmat toimintaedellytykset: jäsenmaksuilla rahoitetaan toimintaa muun varainkeruun ohella. Kyselyissä palveluita ei pidetty kovin nykyaikaisina, mutta konkreettisia ehdotuksia asioiden parantamiseksi ei juuri annettu. Vastauksista korostui kokemus siitä, ettei SIO aja vastaajan omaa etua, esimerkiksi opiskelijana, yrittäjänä, palkansaajana tai ei-suomea-puhuvana.

SION budjetin hahmottaminen auttaa käsittämään sen toimintaedellytyksiä, koska ulospäin järjestö näyttyy kokoaan suurempana. Jos toimintaa halutaan muokata kyselyn vastausten mukaisiksi, tarvitaan lisää resursseja. Käytännössä se tarkoittaisi jäsenmaksujen korotusta. Toisaalta jäsenmaksuja pidetään jo nyt osin korkeina. Jäsenistö pitäisi myös saada aktivoitua, jotta osa kyselytutkimuksen SIOon liittyvistä toiveista voi toteutua. Kyselyssä toivottiin muun muassa SION toimivan keskustelualustana. Järjestössä onkin varmasti pohdittu, miten jäsenistö saadaan osallistettua. Koulutuksilta ja seminaareilta kaivattiin vahvaa tulevaisuuden otetta, ja ne nähdään tärkeänä osana SION toimintaa. SIO-päätettä arvostetaan ja alan oman järjestön olemassaoloa pidetään tärkeänä.

Sisustusarkkitehdin työkenttä on alusta asti ollut moninainen, samoin kuin käytetyt ammattinimikkeet ennen sisustusarkkitehdin vakiintumista. Nykyään töitä tehdään aina kevyt yrittäjästä suuryrityksiin. Sisustusarkkitehdit toimivat niin palkollisina kuin palkanmaksajina, ja yleistä on yhdistää palkkatyötä ja yrittäjyyttä eri suhteissa. Työllistäjinä yleisimpiä ovat arkkitehti-toimistot ja sisustusarkkitehti-toimistot. Ammattinimikkeessä

käytetään sisustusarkkitehdin lisäksi usein muita titteleitä, esimerkiksi sisustusarkkitehti; muotoilija, mutta myös alempaan korkeakouluasteeseen viittaavaa muotoilija-nimikettä näkee käytettävän taiteen maistereilla yksinään. Tilaajina isoimpana ryhmänä näyttäisi olevan toiset yritykset, mutta toimeksiantoja tehdään myös yksityisille ja julkiselle taholle. Kohteita on isosta pieneen ja töiden vaatavuustaso vaihtelee. Alalle hakeudutaan sisäisen palon vuoksi, ja moni on saanut kipinän eri medioiden kautta; tv-ohjelmista tai lehdistä. Monille sisustusarkkitehdin ammatti on edelleen kutsumusammatti.

Mielenkiintoinen tulevaisuuden tutkimuskohde olisikin selvittää, miten sosiaalinen media vaikuttaa alalle hakeutumiseen ja toisaalta palveluiden kysyntään tulevaisuudessa. Onko median representaatio vaikuttanut ennen miehiä ja naisia tasapäisesti houkutelleen alan sukupuolittumiseen? Sisustusarkkitehtuurin kenttä Suomessa voisi olla mielekäs tutkimuskohde sukupuolen tutkimuksen alalla. Lisäksi kansainvälinen vertailu olisi kiinnostavaa, etenkin pohjoismaisessa kontekstissa. Lähdekirjallisuudessa viitattiin suomalaisen sisustusarkkitehtuurin kentän erityispiirteisiin jo ammatin muotoutuessa ja olisi kiinnostavaa tietää, miten ala suhteutuu kansainvälisesti nykyään.

Suhdetta arkkitehteihin oli monen kyselyn vastaajan mielestä syytä parantaa, vaikka asetelman koettiin parantuneen. Nykyään koulutukset ovat yhtä pitkät ja samantasoiset ja yhteistyö on arkipäiväistä. Mikäli useampi sisustusarkkitehti tarttuisi mahdollisuuteen tenttiä pääsuunnittelijan pätevyys, voisi asetelma kenties tasoittua entisestään. Ehkä sisustusarkkitehtien erityisosaamisalueeseen kuuluvat työt päätyisivät tällöin herkemmin sisustusarkkitehtitoimistolle. Hyväksytyn tentin tulos on kuitenkin vain viisi vuotta voimassa (FISE 2020), ja Ahlroosin (2020) mukaan hankitun pätevyyden hyväksyttävyyttä voidaan kilpailuttaessa kumota vain muutamalla sanalla.

Koska mikään laki ei määrää sisustusarkkitehdin palveluiden käyttöä urakoissa, on sisustusarkkitehtien itse luotava työlleen kysyntää (Korvenmaa 1999, 132–133). Siksi ammattitaidon kehittäminen ja sen esiinnostaminen on erityisen tärkeää, ja näissä tehtävissä koulutuksella ja ammatillisella yhdistyksellä on erityinen rooli. SION puheenjohtajan mukaan on tunnustettava se tosiasia, että suuri osa sisustusarkkitehteistä työskentelee arkkitehtitoimistoissa (Ahlroos 2020). Arkkitehtitoimistot olivat sisustusarkkitehtien ensimmäisiä työllistäjiä ammatin vasta muotoutuessa. Nykyään sisustusarkkitehtitoimistot työllistävät myös arkkitehteja, mikä selviää esimerkiksi tarkastelemalla SION Vuoden 2020 sisustusark-

kitehtitoimiston henkilökuntaa (Fyra 2020).

Tutkimuskysymyksen rajautuessa vuoteen 2020, ei COVID-19 pandemiaa voi ohittaa. Korona on vaikuttanut niin ammatilliseen järjestykseen, koulutukseen kuin työn tekemiseen: SION tapahtumat peruuntuivat ope- tuksen ja työnteon siirtyessä valtaosin keittiöpöydille. Sisustusarkkitehtuuri todettiin haastatteluissa suhdanneherkäksi alaksi. Taloudellisten näkymien heiketessä tuonee korona sisustusarkkitehtien työkenttään ekologisen suunnittelun rinnalle vahvemmin hygienian näkökulman.

Sisustusarkkitehtuurin kenttä elää ja muuttuu. Vaikka ammatti on reilussa sadassa vuodessa kehittynyt, on todettava Aaltosen (2010, 35) olleen oikeassa: ”ammattikuva ei näytä koskaan kokonaan valmistuvan”.

6 Lähdeluettelo

Painetut lähteet:

Aaltonen, Susanna 2010. Sisustaminen on kuin käsialaa – Carin Bryggman ja Lasse Ollinkari sisustusarkkitehdin ammatissa 1940- ja 1950-luvulla. Helsinki: Taidehistorian seura.

Aaltonen, Susanna 2006. Sisustusarkkitehti naisia – koulua, kotia ja julkisia tiloja. *Naisen muoto*. Toim. Aav, Merianne; Savolainen, Jukka; Svinhufvud, Leena; Viljanen, Eeva. Helsinki: Designmuseo

Brandt, Aino; Halminen, Jukka; Parkkinen, Helka 1999. Taas muutos! Taiteilijanplantasta suunnittelun sekatyöläiseksi. *Yhteiset olohuoneet. Näkökulmia suomalaiseen sisustusarkkitehtuuriin 1949-1999*. Toim. Sarantola-Weiss, Minna. Helsinki: Otava.

Karhunen, Anita; Paatero, Antti 1976. Sisustusarkkitehdin ammatin kehitys. Helsinki: Taideteollinen korkeakoulu.

Konttinen, Esa 1989. Harmonian takuumiehiä vai etuoikeuksien monopolisteja? Professionien sosiologian funktionalistisen ja uusweberiläisen valtasuuntauksen tarkastelua. Jyväskylän yliopiston sosiologian laitoksen julkaisuja 45. Jyväskylä: Jyväskylän yliopiston monistuskeskus.

Korvenmaa, Pekka 1999. Tilat ja tuolit Näkökulmia sisustusarkkitehdin ammattikuvaan. *Yhteiset olohuoneet. Näkökulmia suomalaiseen sisustusarkkitehtuuriin 1949-1999*. Toim. Sarantola-Weiss, Minna. Helsinki: Otava.

Larson, Magali Sarfatti 1977. The Rise of Professionalism. A Sociological Analysis. Berkley, Los Angeles, London – Los Angeles – London: University of California Press.

Ornamon työmarkkinatutkimus 2020/Lith, Pekka 2020. Raportti toimialan työelämästä tilastojen ja kyselytutkimuksen valossa. Helsinki: Ornamo.

Ornamo: Yleisen kokouksen pöytäkirja 19.4.1945. Yleisten kokousten pöytäkirjat 1942 – 1953. Numeroton kansio. Ornamo/TaiK/Aalto-yliopisto

Sisustusarkkitehdit SIO ry. Toimintakertomus 2018. Kirjattu 28.1.2019.

S.I.O. palkkioiden määräämisperusteet 1950; Sisustusarkkitehdit SIO ry:n palkkioiden määräämisperusteet koekäyttöön vuodeksi 1959. SIO/TaiK(/Aalto).

SIO: 12.2.1956 sääntöjä koskeva asiakirja. A2. säännöt, SIO. TaiK/Aalto-yliopisto

Smeds, Kerstin 1999. Teollisuutta suomeen. Ateneum maskerad. Taideteollisuuden muotoja ja murroksia: Taideteollinen korkeakoulu 130 vuotta. Päätoim. Sotamaa; Yrjö. Työryhmä Strandman, Pia; Nyman, Hannele; Suortti-Vuorio, Auli. Taideteollisen korkeakoulun julkaisusarja B 62. Helsinki: Taideteollinen korkeakoulu, 52 – 87.

Suomen Taiteilijaseura 2020. Ohjeita kuvataiteilijan työn hinnoitteluun. Helsinki: Suomen Taiteilijaseura.

Sävekari, Bea, 2019. I'm mad. Helsinki: Aalto-yliopisto.

Taiteiden ja suunnittelun akateeminen komitea 2014. Kokous 3/2014 pöytäkirjasta Asia 3.2 Liite 2

Taideteollinen korkeakoulu vuosi- ja toimintakertomukset 1985 – 2009. Aalto-yliopiston arkisto

Weber, Max 1968 (alkuperäisteos julkaistu 1922). *Economy and Society. An Outline of Interpretive Sociology*. Ed. By Guenther Roth and Claus Wittich. Volume 1. New York: Bedminster Press.

Weber, Max 1980 (alkuperäisteos julkaistu 1904 – 1905). *Protestanttinen estetiikka ja kapitalismin henki*. Suom. Timo Kytäjä. Porvoo-Helsinki-Juva: WSOY

Verkkolähteet:

Aalto-yliopiston hakijapalvelut (päivitetty 2020). Aalto-yliopiston www-sivut. Viitattu 15.9.2020

<https://www.aalto.fi/fi/hakijapalvelut/perustietoa-opiskelusta>

Aalto-yliopisto Historia (2018). Aalto-yliopiston www-sivut.

Viitattu 14.10.2020. <https://www.aalto.fi/fi/aalto-yliopisto/historia>

Aalto-yliopisto Into (2020). Interior Architecture -maisteriohjelman www-sivut Aalto-yliopiston opiskelijoille. Viitattu 29.9.2020.

<https://into.aalto.fi/display/eninterm/Curriculum+2020-2022>

Aalto-yliopisto Into (2020). Sisustusarkkitehtuurin kandiohjelman www-sivut Aalto-yliopiston opiskelijoille. Viitattu 29.9.2020.

<https://into.aalto.fi/display/fiartskand/Sisustusarkkitehtuuri+2020-2022>

Aalto-yliopisto Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulusta valmistuneet työelämässä (2019). Uraseurantakysely 2014 valmistuneille maistereille. Viitattu 27.10.2020. <https://www.aalto.fi/fi/taiteiden-ja-suunnittelun-korkeakoulu/taiteiden-ja-suunnittelun-korkeakoulusta-valmistuneet>

Ammattinetti Järjestötyö 2020. TE-palveluiden AVO Ammatinvalintaohjelman ammasteista tietoa tarjoavat www-sivut. Viitattu 5.11.2020.

<http://www.ammattinetti.fi/ammattialat/detail/19/226057b00a-653446015570d97a355e7f.jsessionid=97371FEAD9C46CD0F290A-2FC77795529>

FISE Pääsuunnittelijan valtakunnallinen pätevyystentti 20.10.2020 (2020). FISEn www-sivut. Viitattu 29.10.2020.

<https://fise.fi/paasuunnittelijan-valtakunnallinen-patevyytent-ti-20-10-2020/>

Fyra 2020. Fyra Oy:n www-sivut.

Viitattu 1.11.2020. <https://www.fyra.fi/>

Helsinki Design School, BA (Hons) Interior Architecture and Design (2020). Helsinki Design School'n www-sivut. Viitattu 28.10.2020.

<https://www.helsinkidesignschool.fi/koulutusohjelmat/ba-interior-architecture-and-design/>

Laitinen, Jyrki (2019). Oulun ammattikorkeakoulun vararehtori opetushallinnon tilastopalvelu Vipunen. Viitattu 29.9.2020.

<https://tilastoneuvos.vipunen.fi/2019/11/11/korkeakoulututkinnon-suorittaneiden-sukupuolijakaumasta/>

Novia Yrkeshögskolan, Formgivare (YH), inredningsarkitektur (2015).

Novian www-sivut. Viitattu 11.9.2020.

<https://www.novia.fi/utbildning/utbildningsutbud/konst-och-kultur/formgivare-yh-inredningsarkitektur>

Reilun Taiteen Manifesti (2020). Taiteen edistämiskeskuksen kampanjan

www-sivut. Viitattu 28.10.2020. <https://reiluntaiteenmanifesti.fi/>

SIO Etusivu 2020. Sisustusarkkitehdit SIO ry:n www-sivu.

Viitattu 5.11.2020. <https://sio.fi/fi/>

SIO Jäsenyys (2020). Sisustusarkkitehdit SIO ry:n www-sivu.

Viitattu 28.09.2020. <https://sio.fi/fi/jasenyys/>

SIO Mitä teemme (2020). Sisustusarkkitehdit SIO ry:n www-sivu.

Viitattu 29.09.2020. <https://sio.fi/fi/mita-teemme/>

SIO Ota yhteyttä (2020). Sisustusarkkitehdit SIO ry:n www-sivu.

Viitattu 3.11.2020. <https://sio.fi/fi/ota-yhteytta/>

Sista ry:n kotisivut (2020).

Viitattu 25.9.2020. <https://sistary.wordpress.com/>

WebOodi Aalto (2020). SARK-E5005 Space in Practice.

Viitattu 19.10.2020. <https://oodi.aalto.fi/a/opintjakstied.jsp?OpinKohd=1132879566&haettuOpas=-1>

Haastattelut ja muut lähteet:

Aalto-yliopiston opinto- ja henkilöstörekisteri 2020. Tiedon välittäjänä: Johtamisen tietopalvelut/Management information service Aalto-yliopisto. Tiedot saatu sähköpostitse 14. - 23.10.2020.

Ahlroos, Tatu, puheenjohtaja SIO 2020. Haastattelu opinnäytteen tekijän toimesta 17.9.2020.

Auvinen, Tuomas, dekaani Aalto-yliopisto 2020. Dekaanin kirje -sähköposti ARTS:n opiskelijoille 23.9.2020.

Borg, Minna, TaM, SIO ry:n pääsihteeri (2020). Haastattelu opinnäytteen tekijän toimesta 24.9.2020.

Borg, Minna, TaM, SIO ry:n pääsihteeri (2020). Sähköpostikeskustelu 28.9.2020 ja 9.11.2020.

Heinänen, Salla, Ornamon toiminnanjohtaja (2020). Sähköpostikeskustelu palkkataulukoista. 28.9.2020.

Jolma, Kasmir (2020). 3A Talks Pecha Kucha: Arkkitehtuurikilpailut, Kilpailut työkaluna opetuksessa.

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu (2020). Sähköpostikeskustelu opintosuunnittelija kanssa 10.9.2020.

LUT University / LAB University of Applied Sciences (2020). Sähköpostikeskustelu koordinaattorin kanssa 16.9.2020.

Metropolia (2020). Sähköpostikeskustelu muotoilun koulutussuunnittelijan kanssa 16.9.2020.

Savonia Muotoilu (2020). Sähköpostikeskustelu opinto-ohjaajan kanssa 24.9.2020.

Vastaukset kyselytutkimukseen, 11 kpl. Tekijän hallussa, Helsinki. Teetetty 24.–30.9.2020.

Yrkeshögskolan Novia (2020). Sähköpostikeskustelu opintokoordinaattorin kanssa 24.9.2020.

7 Liitteet

Liite 1 Kysely

Aalto-yliopistosta maistereiksi 2010-2020 valmistuneille sisustusarkkitehdeille esitetyt kysymykset

1. Ikä
2. *Sukupuoli (*Tärkeä kysymys, koska yksi tutkimuksen näkökulma on alan sukupuolijakauman kehitys. Trendi näyttäisi edelleen olevan naisvaltaisempaan päin. Tutkimuksen kannalta kiinnostavaa on myös nähdä, voiko kyselyn perusteella sanoa sukupuolen vaikuttavan esim. työllistymiseen, siihen millaiseen yritykseen työllistyy ja millaista palkkaa sisustusarkkitehti saa.)
3. *Valmistumisvuosi
4. *Työkokemus vuosina tai kk
5. *Yritysmuoto (* Vastaa tämänhetkisen työtilanteesi mukaan, voit valita useita. Vastaa oman asemasi mukaan.)
6. *Yrityksen koko (henkilöstön määrä)
7. *Yrityksen päätoimiala
8. *Yrityksen sijainti
9. Missä teet fyysisesti töitä (esim. yrityksen oma toimisto, koti, kahvila...)?
10. *Käyttämäsi titteli / suunnittelutoimiston käyttämä suunnitteluala kuvaava osa (esim. sisustusarkkitehtitoimisto, tila-arkkitehti, design agency... Ei siis yrityksen nimi.)
11. Mitä mieltä olet sisustusarkkitehti-nimikkeestä: Oletko tyytyväinen nimikkeeseen, ja jos et, mikä olisi parempi nimike?
12. *Ketkä tilaavat yritykseltänne sisustusarkkitehtuuripalveluita?
13. *Minkä suuruusluokan kohteita arvioisit toimistonne pääasiassa suunnittelevan?
14. Palkka: Työntekijä: vastaa tuntipalkka. Yrittäjä: vastaa tuntiveloitus sisustussuunnittelutyöstä. (Tai viimeisin palkka/tuntiveloitus max 2 vuoden takaa.)
15. *Miten tulit tietoiseksi sisustusarkkitehdin ammatin olemassaolosta tai mikä sai sinut hakeutumaan alalle?
16. *Miten tyytyväinen olet Aalto-yliopistolta saamaasi koulutukseen ja valmiuksiin? Arvosana asteikolla 1 = erittäin tyytymätön, 5 = erittäin tyytyväinen
17. Mihin olet jälkikäteen koulutuksessasi tyytyväinen?
18. *Vastaako mielestäsi Aalto-yliopistolta saamasi koulutus tämän päivän työelämän vaatimuksiin?
19. Jos saisit vallan muuttaa Aalto-yliopiston sisustusarkkitehtien koulutuksessa jotakin tulevien sisustusarkkitehtien eduksi (muuttaa, poistaa, lisätä), mitä se olisi?
20. *Oletko ollut valmistumisen jälkeen tahtomattasi työttömänä?
21. *Olisitko urasi jossain vaiheessa kaivannut apua työn hinnoitteluun?
22. *Oletko ammattijärjestö SIO:n jäsen?
23. Miksi olet/et ole SIO:n jäsen? (*Aloita vastauksesi sanoilla: "Olen jäsen, koska" tai "En ole jäsen, koska")
24. Mikä on tai olisi mielestäsi SIO:n tärkein tehtävä?
25. *Oletko joskus saanut SIO:lta/Ornamolta apua työn hinnoitteluun?
26. *Mikä on mielestäsi sisustusarkkitehtien ja arkkitehtien välinen suhde ja miten se näkyy kentällä?
27. Kysely on nyt loppu, mutta sana on vapaa. Onko jotain, mitä vielä haluaisit lisätä? (Terveiset Aallon sisustusarkkitehtuurin laitokselle, SIO:lle, tutkimuksen tekijälle tmv.)

* = pakollinen kenttä

Liite 2

Aalto-yliopiston Sisustusarkkitehtuurin koulutusohjelman suoritettut tutkinnot

Master's Programme in Interior Architecture,
Master's Programme in Product and Spatial Design,
Tilasuunnittelun maisteriohjelma
ARTS211, ARTS219, 1197

Sisustusarkkitehtuurin ja huonekalusuunnittelun koulutusohjelma
1151

Taiteiden ja suunnittelun kandidaattiohjelma
ARTS1
Sisustusarkkitehtuuri
ARTS3016

Kalustesuunnittelun maisteriohjelma
1196

	Mies	Nainen	Grand Total
TaK	73	182	255
2010	2	4	6
2011	1	5	6
2012	2	4	6
2013	3	9	12
2014	3	16	19
2015	1	9	10
2016	1	11	12
2017	2	12	14
2018	3	17	20
2019	2	9	11
2020		4	4

	Mies	Nainen	Grand Total
TaM	147	305	452
2010	3	15	18
2011	10	9	19
2012	3	7	10
2013	7	7	14
2014	4	10	14
2015	10	32	42
2016	4	16	20
2017	3	23	26
2018	7	28	35
2019	8	23	31
2020	1	7	8

Liite 3 SION jäsenistö maantieteellisesti

Jäseniä yhteensä 758

Uusimaa 548
Varsinais-Suomi 36
Häme 48
Satakunta 2
Pirkanmaa 27
Kaakkois-Suomi 16
Keski-Suomi 13
Etelä-Savo 5
Pohjois-Suomi 26
Pohjanmaa 8
Kainuu, Pohjoispohjanmaa 12
Lappi 4
Ulkomailla 9

Lähde: Borg, Minna, TaM, SIO ry:n pääsihteeri (2020). Haastattelun yhteydessä 24.9.2020.

Liite 4 SIO ry:n sukupuolijakauma 2.9.2020 prosentteina

Varsinaiset jäsenet, naiset:	351	≈ 73,7%
Varsinaiset jäsenet, miehet:	125	≈ 26,3%
yht.	476	
Kokelaat, naiset:	144	≈ 84,2%
Kokelaat, miehet:	27	≈ 15,8%
yht.	171	
Opiskelijat, naiset:	70	≈ 92,1%
Opiskelijat, miehet:	6	≈ 7,9%
yht.	76	

HUOM! Jäsenet on sijoitettu manuaalisesti nimen perusteella Excel-taulukkoon SION nettisivuilla 2.9.2020 julkaistun jäsenlistan perusteella. Tulos ei siis ole täysin tarkka.

**Kiitos Susannalle ohjauksesta,
neuvoista ja kannustuksesta!**

**Tämä opinnäyte on omistettu
rakkaalle Possulle, joka kulki
vierellä koko yliopistomatkan.**

